

קונמרם

אאלפך חכמה

בלבבי משכן אבנה

אוצר האותיות

ערך בחן

תורה לשמה

תורת שעשועים

לא מוגה כלל

נשמח לקבל הערות והארות,
וכן תוספות קצרות על
הקונטרס, על מנת לתקן
ולהוסיף במהדורה הבאה
בע"ה.

כמו כן, המעוניין לסייע להגיה
את הקונטרס כל שבוע לפני
צאתו, יפנה למערכת.

להאזנה לשיעור בקול הלשון

073-295-1245 ישראל
USA 605-313-6660

ומקיישים: כוכבית [*]
סולמית [#] -
[מספר שיעור] -
סולמית [#]

© כל הזכויות שמורות

מידי שבוע יוצא לאור קונטרס
'אאלפך חכמה',
שכל שבוע עוסק בתיבה אחרת.
המעוניין להצטרף לרשימת התפוצה
(דרך המייל/פקס)
ישלח בקשה במייל
bilvavi231@gmail.com
מדרכי הקדושה עדיף לשלוח בקשה
דרך הפקס
03-5480529

ללקיחת חלק בהוצאות
הגדולות של הדפסת הספרים
לזיכוי הרבים, ניתן לצור קשר
עם מערכת
'בלבבי משכן אבנה'
טלפון: 052.763.8588
פקס: 03-5480529
ת.ד. 34192 ירושלים 9134100
bilvavi231@gmail.com

תוכן העניינים

"בא אל התיבה"

ערך בחן

עבודה

ז בלבביפדיה עבודת ה'
מז אוצר האותיות

מחשבה

כה בלבביפדיה מחשבה
לב סוגיות במחשבה

רל"א שערים

לה צירוף ב-ח / ב-ג / ח-ג

קבלה

מא בלבביפדיה קבלה
מה מילון ערכים בקבלה
מו אוצר האותיות
נו אוצר האותיות

ארמית

סג מילון ערכים בארמית

מדור עבודה

בלבביפדיה עבודת ה'

בחן

אוצר האותיות

מבחן יוה"כ

בלבניפדיה עבודת ה'

בחן

ומצד כך, בבן שכמובן הוא מלשון בנין ומלשון בינה - זוהי הבינה שבה מונח הכח להבחין כמטבע הברכה שהוזכר "הנותן לשכוי בינה להבחין" שבבינה מונח הכח של "להבחין".

והרי שעומק ההבחנה והמבחן שב'בחן' הוא בבחינת ה"בן-ח" שבן מונח עומק מציאות הבחינה מכח הבינה.

המבחן אצל יוסף - במדרגת השש שהניסיון מצד הזכר והמבחן אצל דוד - במדרגת השבע שהניסיון מכח הנקיבה

ונתבונן להבין עמוק - הרי שורש המבחן שמתגלה הוא "ה' צדיק יבחן", הפסוק שהוזכר לעיל, ועיקר הגילוי לזה היה במדרגה של יוסף הצדיק באשת פוטיפר שאצלו היה "ה' צדיק יבחן" באות ברית קודש. וכשהצדיק עומד במבחן, מתגלה באות ברית קודש "ששון זו מילה" כמו שדורשת הגמ' במילה שזה גילוי של מדרגת השש דתיקון שהופך להיות "ששון זו מילה".

וא"כ, זוהי מדרגה אחת של מבחן שהתגלה בפרט במדרגת יוסף הצדיק. אבל ישנה עוד מדרגה של מבחן שזה מה שדוד המלך ביקש "בחנני ונסני ודע כליותי וליבי" והקב"ה נענה לו לבחון אותו כמו שאומרים חז"ל. ועי"כ הוא נתנסה בבת שבע.

כלומר - יש כאן הבחנה בין מדרגתו של יוסף למדרגתו של דוד, הנסיון שהיה במדרגתו של יוסף הוא מכח הזכר המצטרף לנקיבה במדרגת אות ברית קודש שזוהי מדרגת השש של "ששון זו מילה" כמו שנתבאר, והיינו משום שמשורש הערלה שמביאה על האדם

שתי הקצוות שב'בחן', התנגדות למבחן שנהפך ל'נבח' ועמידה במבחן 'בו חן'

בחן - שורש בחן משמש בלשון של מבחן כמו שנאמר בלשון הפסוק "ה' צדיק יבחן" וכמו כן בבקשת דוד המלך בתהלים "בחנני צרפני ודע כליותי".

ומכנגד, משמש שורש בחן בלשון של הבחנה כמטבע הברכה שאנחנו אומרים בכל יום "הנותן לשכוי בינה להבחין בין יום ובין לילה".

וצירוף ב' המשמעויות של השורש בחן, מבחן והבחנה הוא שהמבחן עצמו הוא הגילוי, הוא ההבחנה, כלומר - המבחן הוא האופן שעל ידו מבחינים בדבר.

וכפשוטו, כאשר מתגלה המבחן ישנם שתי קצוות קיצוניות, קצה עליון וקצה תחתון [שביניהם כמובן, ישנם כמה מדרגות].

בקצה התחתון מי שאיננו עומד במבחן הרי שהוא מתנגד לעצם המבחן, ומכח כך, האותיות של בחן מתהפכות להיות נבח כדרך כלב הנובח שזה ביטוי של התנגדות לדבר.

ולחיפך, בצד הקצה העליון, אותיות בחן הם נוטריקון בו-חן, כלומר - שכשהוא נבחן ועומד בבחינה, הרי שהוא מגלה את החן הגנוז כפי שנאמר בנח "ונח מצא חן" וכן באסתר - "ותהי אסתר נושאת חן בעיני כל רואיה".

וא"כ, בקצה התחתון שמתנגד לדבר מתגלה נבח בבחינת נביחת הכלב, ובקצה העליון של הדבר מתגלה פנימיות מציאות החן.

וביתר עומק, המילה בחן היא אותיות בן-ח'.

הרי בן הוא מלשון 'בין לבין' שזהו כח ההבחנה שקיים בינה כמטבע הברכה שהוזכר "הנותן לשכוי בינה להבחין בין יום ובין לילה", כלומר שורש הכח להבחין בין דבר לדבר הוא ע"י ההבחנה בחלל הנמצא ביניהם והיינו ששורש ההבחנה הוא בחלל הפנוי שנמצא בין שני הדברים.

וא"כ, הכח העליון יותר של המבחן היינו הכח להבחין בחללים שנמצאים בין שמונת החלקים שהם שבע.

והשבע הללו הם מאותו שורש של ה'בת שבע' דהיינו מדרגת הנסיון של השבע שמתגלה אצל דוד, אבל כאן זה לא שבע לעצמו דהיינו שבע חלקים, אלא זה גילוי דייקא של שבעת החללים הקיימים בין שמונת החלקים.

וכדוגמא בעלמא, כשבקריעת ים סוף הם נקרע ל"ב גזרים שהם י"ב חללים, לצורך המעבר של י"ב שבטים, - אם היו י"ב מעברים, בהכרח שהיו י"ג מחיצות.

ועל דרך זה, בכל שמונה חלקים יש ביניהם שבעה חללים, שהחללים הלו הם היוצרים את עומק מציאות המבחן, והבחינה שבין שני הדברים שזה מדרגת ה'להבחין בין יום ובין לילה'.

גדר הדלקה ביום ראשון דחנוכה וגדר ההדלקה בשבעת ימי חנוכה - בזמן החללות שבין יום ללילה

ונתבונן להבין עמוק - זה כמובן שורש ימי החנוכה שהם שמונה ימים, וכפשוטו, החנוכה הם שמונה ימים, אבל בעומק, הרי זמן ההדלקה הוא משתקע החמה עד שתכלה רגל מן השוק שזה הזמן של 'בין לבין' שבין היום לבין הלילה. כלומר - יש את המעבר שבין הלילה ליום שזה הזמן של קריאת התרנגול -

את רוב המהומה והתאווה של יצרא דעריות, מונח מצד הכח שבזכר עצמו הנסיון שהתגלה אצל יוסף.

אבל מצד מדרגתו של דוד שנתנסה בבת שבע, עיקר נסיונו היא לא מצד המדרגה השישית בבינת 'ששון זו מילה' אלא מצד המדרגה השביעית, שאצלו עיקר הנסיון בא מכח עצם הנקיבה שהיא בת שבע, דהיינו מכח המדרגה השביעית שאצל הנקיבה גופא.

כלומר - אף שכפשוטו נראה שבשניהם היה אותו ניסיון של עריות, אבל בעומק, השאלה היא מאיזה צד מונח שורש נקודת הנסיון, האם שורש נקודת הנסיון הוא מצד הזכר או ששורש נקודת הנסיון הוא מצד הנקיבה. ובזה, שורש נקודת הנסיון של יוסף היה מצד הזכר עצמו, אלא שכמובן זה התלבש באשת פוטיפר שהיתה מפתה וכו' כמו שמבואר בדברי חז"ל, אבל מצד מדרגתו של דוד, שורש נקודת הנסיון היתה גנוזה בנקיבה.

זוהי ההגדרה של החילוק בין יוסף לדוד, היכן היה מונח שורש הנסיון?

ה"בן-חי" שב'בחן" - מדרגת ההבחנה בשבעת החללים שבין שמונת החלקים

נתבונן להבין עמוק - על גבי הנסיון של יוסף שהוא במדרגת השש, והנסיון של דוד שהוא במדרגת השבע, נמצאת המדרגה השלישית שזה מה שהוזכר לעיל שבחן זה אותיות בן-ח', והיינו שמתגלה בזה נסיון ומבחן במדרגה של שמונה.

ומהיכן נולד בחינת ה'בחן' של ה'שמונה'? - בפנים אחד לדברים, משום שכשלוקחים דבר ומחלקים אותו לשמונה, הרי שמצד החלקים שישנם, הם שמונה, אבל החללים שיש ביניהם **הינם שבעה**. וזה שורש ה'בחן' שב'בן-ח'", כי

^א כלשונו של הרמב"ם כידוע.

^ב אף שכמובן הדברים צריכים עדיין הבנה והרחבה.

יום אחד נעשה נס וזה דלק עוד שבעה ימים נוספים שביחד הם שמונה ימים. - וכשאלת הב"י הידועה [והראשונים שקדמו לו כבר כידוע] למה באמת עושים חנוכה שמונה ימים הרי הנס היה רק שבעה ימים, ולפי מה שנתבאר השתא במהלך דידן, ההגדרה היא שכיון שעיקר הנידון הוא שבעה חללים לכן קבעו שמונה ימים כיון שבשמונה ימים ישנם שבעה חללים בין כל יום ליום הבא. ולכך זמן ההדלקה הוא משתקע החמה עד שתכלה רגל מן השוק שהוא מקום המעבר בין היום ללילה.

וכמו כן זה מתגלה במקום ההדלקה שהוא דייקא על פתח ביתו, כלומר, דין ההדלקה הוא לא בפנים ולא בחוץ אלא יסוד הדין הוא להדליק בחלל הפתח והיינו שמקום ההדלקה הוא במקום החללות שבין הפנים לבין החוץ.

וא"כ, מהות ההדלקה היא 'בין לבין' הן במדרגת זמן ההדלקה שהיא בשבעת הזמנים שבין היום ובין הלילה והן במדרגת מקום, שההדלקה היא בפתח הבית שהוא במקום החלל שנמצא בין הפנים ובין החוץ, מקום שאין לו גדר של פנים גמור ואין לו גדר של חוץ גמור.

שורש תפיסת החלל במדרגת נפש - במדרגת בינה שמבחינה ב'בין לבין'

ובהבחנה של 'עולם, שנה, נפש' - נתבארו עד כאן מדרגת הזמן - שנה ומדרגת המקום - עולם, ובמדרגת נפש, זוהי גופא המדרגה הנקראת בינה שהיא החלל ש'בין לבין' של כל שני דברים - "הנותן לשכוי בינה להבחין בין יום ובין לילה", והרי שבמדרגת נפש שורש

"הנותן לשכוי בינה להבחין בין יום ובין לילה", ולכן זהו מטבע הברכה שמברכים בשחר כחלק מברכות השחר.

אבל מכנגד, יש את המעבר מהיום ללילה, שזהו הזמן של הדלקת נר חנוכה.

והרי שבעומק, מצד עצם מדרגת ימי חנוכה עצמם, יש את שבעת הזמנים הללו שהם זמן ההדלקה - על אף שמדליקים כמובן נרות חנוכה גם בליל ראשון שהוא זמן המעבר, בין כ"ד כסליו לכ"ה כסליו, אבל זהו זמן ההדלקה שאינו בימי חנוכה הגמורים, והרי שעיקר זמן החללות שיש בין יום ללילה בימי חנוכה גמורים הינם שבעת המעברים מיום ללילה שהם שבעת הזמנים חללים שנמצאים בין שמונת הימים.

כלומר - גדר ההדלקה בליל ראשון דחנוכה איננו שייך לזמני החלל שמתגלה מצד עצמות הזמן של חנוכה.

ומתגלה הדבר בפרט אצל אלו הנוהגים להדליק בתחילת השקיעה שכידוע עד מאד, שלפי"ז זמן הדלקת הנר בתחילת חנוכה הוא לא בחנוכה עצמו, והרי שההדלקה הזו עדיין איננה מכח מדרגת הגילוי של יומין דחנוכה.

גילוי הארת החלל שבהדלקת נ"ח במדרגת זמן - במעבר בין יום ללילה ובמדרגת מקום בחלל הפתח שבין הפנים לחוץ

ולפי"ז, מהו עיקר הפנימיות שמתגלה בחנוכה ביחס של סוגיא דידן - הרי הנס של "והדליקו נרות בחצרות קדש" שהיה במנורה הוא שמהפך אחד של שמן שהיה ראוי שידלוק

¹ ועל אף שבשבת ויוה"כ פ"י דין תוספת שבת ותוספת יוה"כ, אבל בחנוכה אין דין 'תוספת חנוכה' שיחשיב את היום של כ"ד כסליו כחנוכה.

² וכמובן, ישנו מהלך נוסף לעצמו שחנוכה זהו הדלקה של שמונה ימים כפשוטו ומצד כך באמת ישנה בחינה שהסיפא של יום כ"ד בכסלו מצטרף ליום כ"ה בכסלו, חיבור של בחינת כ"ד עם בחינת כ"ה וכדברי חז"ל כידוע שמתגלה בחנוכה צירוף של פסוק "שמע ישראל" וגו' שהוא כ"ה אותיות עם "ברוך שם" וגו' שהוא כ"ד אותיות.

עצמה שמגלה את ה'בין-לבין'. מצד ההבחנה הפשוטה, יון היא גלות כגלות, ולאחמ"כ כשיש גאולה, יוצאים מן הגלות לגאולה, אבל בעומק יותר, היחס של בינה שמתגלה מכח ימי חנוכה מברר שהכח של חכמת יון היא גופא מגלה את ה'בין לבין', את ההבדל בין ה'חושך על פני תהום' של חכמת יון עצמה לבין מציאות האור של ה'תורה אור', וזה גופא עומק הגילוי של חכמת יון.

היופי המתגלה מהארת הבינה של ה'בין לבין'

ובדקות הרי מבואר בדברי חז"ל כידוע על הפסוק "יפת אלקים ליפת וישכון באהלי שם" - יפיפותו של יפת תשכון באהלו של שם^ה ובערך לעניינא דידן, ה'לית נהורא אלא מגו חשוכה' זה גופא 'יפיפותו של יפת' שנמצאת באהלי שם, כיון שהתוספת הזו של האור שנולדה מתוך החושך, היא מולידה את כח הבינה, והבינה היא המגלה את כח ההוד - כידוע בדברי רבותינו שהכח של הבינה מתפשט עד ההוד - הרי שהוא מגלה את היופי הנולד מהארת הבינה שזה הארת ה'בין-לבין'. וההוד, היופי המסויים הזה שמתגלה מה'בין-לבין', זה עומק האור של ימי החנוכה.

וכידוע בדברי חז"ל שימי חנוכה הם כנגד מידת ההוד ולכן אומרים את 'על הניסים' ב'מודים', ואמנם זהו מצד ההוד שמתפרש בלשון של הודאה כ'הודאת בעל דין' וכדומה, אבל הוד משמש גם בלשון של יופי, ומצד כך, ה'בין-לבין' הוא זה שמגלה את ההוד בבחינת יופי, וזה א"כ, עומק ההארה שעולה מתוך ימי החנוכה.

תפיסת החלל של ה'בין לבין' היא מדרגת הבינה.

ועולה א"כ ברור, תמצית הדברים בהבחנה של 'עולם שנה נפש', במדרגת עולם זהו מקום הפתח, במדרגת הזמן זהו הזמן שבין היום ללילה משתשקע החמה עד שתכלה רגל מן השוק, ובמדרגת נפש זהו "בני בינה ימי שמונה" שזהו הכח של הבינה של ה'בין לבין', - זה עומק ההארה של נר חנוכה.

והרי בלשון חז"ל כידוע "לית נהורא אלא מגו חשוכא", וכמו שידוע שזה מה שמתגלה בנר חנוכה שזמן ההדלקה הוא משתשקע החמה כשמתחיל החושך, שאז מגלים את האור, את ה'נהורא' שמגיע 'מגו חשוכא' ע"י ההדלקה.

הגילוי של ה'נהורא' - חכמת התורה שמגיע דייקא 'מגו חשוכא' של חכמת יון

ובהגדרה רחבה יותר ה"לית נהורא" - זוהי חכמת התורה הקדושה ו"אלא מגו חשוכא" - היינו מתוך חכמת יון. כלומר, חכמת יון היא ה'גו חשוכא' שמתגלה מדרגת ה'תורה אור'.

ומצד כך, גם צורת הגילוי של "לית נהורא אלא מגו חשוכא" זהו כאשר בתחילה מתגלה החושך ולאחר מכן מתגלה האור, שאז מכח ה'בין לבין' שבין החושך לאור הוא גופא גורם את ההבחנה האמיתית על האור, שכיון שקודם כל היה מציאות של חושך ולאחמ"כ מפציע האור, הרי שכחו של האור ניכר ביחס לכח החושך שקדם לו והיינו שמכח כך מתברר מהו ה'בין לבין' שביניהם.

וזה א"כ עומק התיקון של גלות יון, כלומר, כשמתגלה המדרגה הפנימית שמכחה גלות יון נתקנת, הרי שהיא הופכת להיות בבחינת הבינה

^ה ובגמ' מבואר שיש חילוק בזה בין חכמת יון לבין לשון יונית.

הגילוי של 'אין עוד מלבדו' במקום החלל - ע"י תפיסת ה'בין לבין' שמושכלת מיצירת החלל המבדיל בין ב' הדברים

וביתר עומק, הרי כפי שנתחדד, האור של ימי החנוכה הוא אור של בחן, של בן-ח', שזהו האור של מציאות החלל שנתקנת. והרי כדברי הגמ' בחולין כידוע מאד "אין עוד מלבדו - אפילו בחללו של עולם" שגם בחללו של עולם ישנו גילוי של 'אין עוד מלבדו'. וכבר נתבאר במקומות אחרים שלשון הפסוק הוא דווקא באופן של שלילה - 'אין עוד מלבדו' וכן בפסוק "וידעת היום והשבות אל לבבך כי ה' הוא האלקים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד" כלומר - ההגדרה של 'אין עוד' זהו שלילה של כל אפשרות אחרת שיכולה להיות, שב'אין עוד' היא נשללת.

וכפשוטו מה שמבואר בלשון הפסוק שה'אין עוד' הוא ביחס ל'שמים ממעל' ו'על הארץ מתחת' שעל שניהם נאמר 'אין עוד'.

אבל כשחז"ל דורשים 'אין עוד מלבדו' אפי' בחללו של עולם, היינו שה'אין עוד' מתייחס לחלל שנמצא בין השמים ובין הארץ, וע"ז אומרים חז"ל שבחלל הזה שנמצא ביניהם 'אין עוד מלבדו'.

והיחוד הדברים - בפשוטו של מקרא כי ה' הוא האלקים בשמים ממעל' זהו גילוי של מדרגה אחת וב'על הארץ מתחת' מתגלה מדרגה שניה וביחס לכך נאמר 'אין עוד' שבשניהם 'אין עוד'. אבל בעומק במה שאומרים חז"ל 'אין עוד מלבדו' - אפי' בחללו של עולם חז"ל באים ומלמדים אותנו שיש שמים ויש ארץ, ויש את החלל הנמצא ביניהם, ועומק הגילוי של ה'אין עוד' הוא בחלל שהוא מקום הגילוי של ה'אין עוד'.

ובהקבלה למה שנתבאר קודם לכן, זה עומק ההארה של חנוכה שבא לגלות את ה'אין עוד' בכל מקום של חלל.

ומהו ה'אין עוד' שמתגלה במקום החלל? - כשיש שני דברים שנבדלים אחד מהשני הרי שהחלל שביניהם זה ה'בין-לבין' של הדבר, והרי שבעומק - צריך להבין ברור - מה שממלא את החלל זהו התפיסה של ה'בין-לבין' שמושכלת מתוך ההפרדה של ב' הדברים, שהיא זאת שיוצרת את ה'בין-לבין' וזה גופא שממלא את מקום החלל.

כאשר מתבוננים בין שני דברים ומבחינים בין דבר לזולתו, ההבחנה הזאת גופא שמבדילה בין דבר לדבר, היא ממלאת את החלל שנמצא בין שניהם.

אופן גילוי ה'אין עוד מלבדו' בחנוכה - ע"י הגילוי של 'הוא וחכמתו חד' במקום החלל

וזוהי המדרגה הנקראת 'אין עוד מלבדו' - אפי' בחללו של עולם - ביחס למדרגת חנוכה - ואופן הגילוי של ה'אין עוד מלבדו' בחנוכה זה ש'הוא וחכמתו חד' כלשון רבותינו, וזוהי כל הארת הנס של חנוכה שהיה בשמן שעניינו חכמה כמו שאומרים חז"ל 'הרוצה שיחכים ידרים שמנורה בדרום'.

וכיון שהנס שנעשה בחנוכה הוא הארה של חכמה, של 'הוא וחכמתו חד', הרי שהגילוי של 'אין עוד מלבדו' אפי' בחללו של עולם מתגלה בערך ליומין דחנוכה באופן שגם במקום החלל יש גילוי של 'הוא וחכמתו חד', ואם כפשוטו אין בחלל גילוי של חכמה, ע"י ה'אין עוד מלבדו' מתגלה 'הוא וחכמתו חד' גם ב'בין לבין' שהוא עצם תפיסת החלל, ובמדרגת החכמה מקום החלל הזה הופך להיות מקום גילוי של הבינה בבחינת 'הבן בחכמה'. - זה עומק הגילוי שמתגלה במקום החלל.

ומצד כך מה שחכם הוא בגימטריא חלל כידוע, - זה גופא הגילוי שמתגלה בחנוכה - לא רק שב'בין לבין' יש גילוי של חכמתו ית',

דייקא ביום השמיני של חנוכה הוא מקביל ליום השמיני דמעשה בראשית שהוא מוצאי שבת - וההגדרה ברורה מאד - הרי ההדלקה היא באור דידן, ואור דידן הרי נברא ביום השמיני ולא בששת ימי בראשית¹ - לכן הדלקת נר חנוכה היא שמונה ימים שיסודו הוא ביום השמיני.

והגילוי של יום השמיני דמעשה בראשית שהוא מוצאי שבת שנברא בו האור היה ע"י שאדם הראשון לקח שני אבנים וחיככם זה בזה וע"כ יוצא אור לעולם, כלומר - שורש הגילוי היה ע"י לקיחת שני דברים וחיכוכם יחד.

לעומת כך בנר חנוכה צריך דייקא שלא יצרף שני נרות, ואם הוא מצרף שני נרות ועושה אותם כמדורה, זה פסול לנר חנוכה ואיננו יוצא אפי' ידי חובת נר אחד, כלומר - כל ההגדרה של מצות נר חנוכה היא להדליק נרות נפרדים, ועל אף שמעיקר הדין סגי ליה בנר אחד, אך אם הוא מוסיף בנר חנוכה מדין 'מהדרין' או 'מהדרין מן המהדרין' והתוספת הזו תהיה באופן שהוא יצרף שני נרות יחד, הנר חנוכה יהיה פסול.

דייקא נר ההבדלה מצותו במוצ"ש באבוקה כדוגמת אדם הראשון שצירף שני אבנים וחיככם זה בזה ויצא אור לעולם, וזהו הלשון אבוקה בארמית שהנרות אבוקים ומחובקים זה בזה כמו שאומר הרמב"ן ש'אבוקה' זהו מאותו לשון של חיבוק בלשון הקודש, אבל כל זה קיים רק בנר הבדלה - שהוא ג"כ ביום השמיני שהוא מוצ"ש - אבל בנר חנוכה זה פסול, כי בנר חנוכה צריך בירור שכל נר יהיה לעצמו ושבאופן הזה יעשה ההידור, זולת כך, אפי' את עיקר החיוב של הנר אחד הוא לא מקיים.

אלא מתגלה שהחכמה היא היא עצם המהות של ה'בין לבין', זה עומק ההארה של חנוכה.

הרי כפי שנתבאר בראשית הדברים, ההארה של חנוכה, בערכין דידן השתא, היא לא השמונה ימים, אלא היא הארה של השבעה חללים שנמצאים 'בין לבין'.

ומצד כך, מהי עומק פנימיות המבחן שמתגלה בנר חנוכה? - כאשר הקב"ה בוחן את האדם בבחינת מה שביקש דוד המלך 'בחנני' - הוא בוחן אותו ב'בין לבין', שאם האדם לא עומד ב'בין לבין' הרי שח"ו הוא נופל לחלל הפנוי בבחינת חלל שנאמר על מת - "כי ימצא חלל באדמה".

כלומר - עומק פנימיות המבחן היא שמכח כך מגלים ג"כ את מה שנמצא בין לבין.

ולפי"ז נתבונן להבין עמוק, הרי כידוע חז"ל אומרים שיש ליצה"ר שבעה שמות, וכבר הוזכר במקו"א בשם ר' נחמן מברסלב שהשם השמיני שיש לו ליצר הרע הוא 'מדמה' בבחינת מה שמבואר חז"ל ששרו של גיהנם 'דומה שמו'.

וזה ברור ופשוט - הרי הגמ' אומרת בפסחים (דף נ"ד) שהאור דידן [=אש שלנו] לא נברא בששת ימי בראשית אלא במוצאי שבת ע"י שאדם הראשון לקח שני אבנים וחיככם זה בזה וע"כ יצאה אורה של האש לעולם, ולעומת כך האור של גיהנם עלה במחשבה להיבראות קודם שנברא העולם ובפועל הוא נברא ביום שני [שלא נאמר בו "כי טוב"].

ההבחנה שני חנוכה פסול באבוקה לעומת נר הבדלה שמצותו באבוקה

ומצד כך, ההבחנה של חנוכה שאנחנו מדליקים דייקא שמונה ימים שזה מתגלה

¹ וכן לא בשבת כמובן.

² ויסוד דין 'מהדרין' דחנוכה הוא מכח גילוי היופי של ה'הוד והדר' שיש בחנוכה, ודייקא עיקר ההדר - ההידור בנר חנוכה הוא תוספת של נרות - או לפי מנין הימים, או גם לפי בני הבית כמבואר שם בסוגיא דחנוכה כידוע עד מאד - והיינו שהתוספת היא דייקא מגלה את ההידור, את ה'מהדרין' וה'מהדרין מן המהדרין'.

ולהלכה נוקטים - "הנרות הללו קודש הם ואין לנו רשות להשתמש בהם אלא לראותם בלבד" ומה יש לראות בנר חנוכה? - בנר חנוכה רואים את ההבדל בין נר לנר. כח הבינה של "להבחין בין יום ובין לילה" זהו הכח להבחין בין נר לנר, וההבחנה בין נר לנר היא המאירה את החללים שנמצאים ביניהם.

והרי גם בנרות המנורה חז"ל דורשים על הפסוק "אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות" שכל ששת הנרות היו פונים אל הנר המערבי, ובעומק היינו שבזה הם פונים להאיר את החלל שנמצא בין נר לנר.

אבל בודאי בהארה של נס חנוכה, עומק ההארה היא להאיר את ה'בין לבין' וזהו ה"לראותם בלבד", כלומר, רק לראותם ולא להשתמש לאורם, כי כשהוא משתמש לאור הנר חנוכה, הרי שהוא הופך את הנר להיות בר-שימוש כמו הנרות של כל השנה כולה, אבל כאן העומק של ההדלקה היא לא רק לתכלית הנרות עצמם אלא התכלית היא ההבחנה של ה'בין לבין' של הנרות, וא"כ בזה גופא מונח עומק התפיסה של "אסור להשתמש לאורה" כיון שהתכלית היא לא ה'אורה' שלהם אלא החלל שביניהם וכל מה שהאור מאיר זה בכדי שיהיה כח להתבונן בחללים שביניהם, כיון שעומק הגדרת האור של נר חנוכה זה אור שנועד להתבונן על ידו בחלל.

וזה א"כ העומק שמונח בגדר הדין של נר חנוכה שאסור להשתמש לאורה כיון שהיא עומדת להאיר את מציאות החלל שנמצא בין הנרות.

ההדלקה שמאירה את החלל מתקנת את פסולת המוחין שביון

ועולה א"כ, שעומק התיקון שמונח בנר חנוכה הוא לתקן את החלל הפנוי, והרי כמו

ויסוד הדין תוספת בנר חנוכה שהוא הידור, בא לגלות דייקא את החלל שבין שני הנרות או שלושת הנרות וכו' שהרי אם מדליקים נר אחד, הרי אין חלל וא"כ חסר בעיקר פנימיות אור ההדלקה.

וכפי שנתחדד, שעומק האור שמתגלה בחנוכה הוא השבעה חללים שנמצאים בין השמונה שזה עומק ההארה של חנוכה.

ומצד כך, מה שנתבאר בראשית הדברים שההדלקה של הנר ביום הראשון היא לא בין יום ללילה גמורים שבתוך חנוכה כיון שבכ"ד כסליו הוא אינו שייך לחנוכה - לכן דייקא ביום ראשון מדליקים רק נר אחד, כיון שבנר אחד לא שייך הסברה הגמורה של ה'בין לבין' שבנרות, שהרי אין שם חלל, והרי שבנר אחד אין גילוי של 'בין לבין'.

אבל מיום שני ואילך כשהמצוה היא בשלימותה באופן של 'מהדרין מן המהדרין', הרי שהוא מהדר להוסיף נרות יותר מנר אחד כפי מנין הימים, והרי שכשמדליקים יותר מנר אחד מונח בזה עומק הגילוי של החלל שנמצא 'בין לבין' שזה מה שמתחיל רק מהיום השני.

וזה הפנימיות של הארת ההידור שבנר חנוכה וכמו שהודגש לעיל שכח הבינה של ה'בין לבין' הוא זה שמגלה את ה"לית נהורא אלא מגו חשוכא", והבינה היא המגלה את ההוד וההדר שזה מציאות של 'אין עוד מלבדו אפי' בחללו של עולם' ע"י החלל שנמצא 'בין לבין'. זה עומק הכח שמתגלה מהארת נר חנוכה.

"אלא לראותם בלבד" - את ההבחנה של ה'בין לבין' של הנרות

ולפי"ז נתבונן להבין עמוק - הרי מבואר בגמ' המחלוקת לגבי נרות חנוכה אם מותר להשתמש בהם או אסור להשתמש בהם,

עוד מלבדו' ע"י שלילת העבודה זרה.

זה בעומק כל שורש כח העבודה זרה שיש בעולם, ובפנים הללו מה שכל עבודה זרה היא זר מונח בה בהיפוך האותיות הרז שבגימטריא אור, וכמו שנתבאר רבות במקו"א מה שאומרים רבותינו שזה האור של נר חנוכה שהנס נעשה ע"י שמצאו פך שמן אחד חתום בחותמו של כה"ג שהוא היה בבחינת רז, וכשמצאו אותו והדליקו ממנו, הרי שהוא נהפך להיות אור.

וזה עומק הגילוי שמתגלה בנר חנוכה שבעבודה זרה עצמה מתגלה המדרגה של "לית נהורא אלא מגו חשוכא" - שזה בעומק תכלית היצירה של העבודה זרה בעולם כדי שיתגלה על ידי כן ה'אין עוד מלבדו'.

וא"כ, מה שהבורא עולם ברא שיש טעות של ע"ז בעולם, הטעות הזו עומדת להיות משמשת בצד הקדושה לגילוי של 'אין עוד מלבדו', - היא משמשת לגילוי של 'אנכי הוי"ה אלקיך' אבל דייקא ע"י שמתגלה האופן של "לא יהיה לך אלהים אחרים על פני".

זה עומק ההארה שמתגלה בהדלקה של נר חנוכה שמאירה ע"י שמונה הנרות את שבעת החללים שביניהם.

האור המתגלה בחנוכה מתקן את שורש הכפירה שבין ואת הענף של קלקול העריות שבין

ובהרחבה יותר, כח הקלקול של העבודה זרה מתגלה לתת בקלקול של עריות, כמו שהוזכר רבות במקומות אחרים לשון חז"ל "לא עבדו ישראל עבודה זרה [בחטא העגל] אלא כדי להתיר להם עריות".

ונמצא לפי"ז שהנסיון של יוסף שהוא במדרגה של שש בבחינת "ששון זו מילה" שהוזכר, והנסיון של דוד המלך בבת שבע שזה

שאומרים רבותינו כידוע, שמהחלל הפנוי נובעים כל השאלות והקושיות שאין עליהם תשובה, זהו מקורם ושורשם, וכמו שברר ר- כל השאלות והקושיות שישנם, שורשם בחכמת יון.

ישנה הבחנה שהתיקון כנגד השאלות והקושיות הללו הוא "ואמונתך בלילות" ומצד כך, מה שזמן ההדלקה הוא בלילה, זה מדין "ואמונתך בלילות".

אבל בפרטות לעניינא דידן השתא, עומק הגילוי דתיקון שמתגלה מכח הארת נר חנוכה זה הדלקה שמאירה את החלל ומכח כך נתקנת פסולת המוחין שמתגלה מכח יון.

עומק הגילוי שכל יצירת הע"ז בעולם הוא בכדי לגלות בשלילתה את ה'אין עוד מלבדו'

ולהבין ברור - כפשוטו העבודה זרה שישנה בעולם, כל מה שהיא קיימת זה לצורך מבחן ולצורך נסיון, אבל בעומק, שורש כל הרע שיש בעולם הוא ע"ז, "אנכי ולא יהיה לך" - שורש כל הטוב הוא מה'אנכי' ושורש כל הרע הוא מה'לא יהיה לך', זה לעומת זה.

והיינו שה'לא יהיה לך אלהים אחרים' הוא שורש כל המבחן, וכמובן ענפי המבחן קיימים בכל פרט ופרט, אבל השורש של המבחן הוא ה"אנכי" כנגד ה'לא יהיה לך אלהים אחרים' ח"ו.

ומצד כך בעומק במדרגת התיקון, מה שנמצא אלהים אחרים זה בשביל שיהיה גילוי של 'אין עוד מלבדו' כדי שזה יגיע באופן של "לית נהורא אלא מגו חשוכא" והיינו שמכח הביטול של העבודה זרה בעולם יתגלה אמיתת הויתו, אבל לא באופן שאמיתת הויתו מתגלה להדיא מלכתחילה אלא באופן של 'אין

^ט אלא שיש בחירה כמובן, ומי שהולך אחריה זה שורש הקלקול.

ובערכין של סוגיא דידן השתא, הגילוי של 'אין עוד מלבדו' שמתגלה מכח יומין דחנוכה הוא גילוי של "הוא וחכמתו חד" שזוהי החכמה שנמצא 'בין לבין', והיא המתגלה בימי החנוכה בבחינת מקום החלל שנמצא בין שמים לארץ, זה עומק הגילוי של חנוכה, ולכן זה לא בטל לעתיד לבוא כיון שגם לעתיד לבוא הגילוי שיהיה זה 'אין עוד מלבדו', אלא שעכשיו זה בתוך עולם שיש בו עדיין עבודה זרה ח"ו בפועל, אבל כאשר תתגלה מדרגת התיקון, זה יהיה באופן שזה שולל את העבודה זרה - אבל זה גילוי שבא מתוך העבודה זרה עצמה.

וזוה הגילוי של יומין דחנוכה שלא בטלים לעתיד לבוא, כי הם עולים ומגלים את ה'אין עוד מלבדו' אפי' בחללו של עולם'.

וזוה א"כ, עומק המבחן שמאיר בכל שנה ושנה בימי החנוכה בבחינת "ה' צדיק יבחן" כמו שנתבאר, וכמו שאמר דוד המלך להקב"ה "בחנני צרפני ודע כליותי". אבל זה לא רק מבחן בענפים של איסור עריות אלא בשורשם למעלה במדרגת האמונה.

וכשזוכים ומאירים את ה'אין עוד מלבדו' שעולה מהיומין דחנוכה, הוא השורש של האור הגנוז דלעת"ל שעתיד להתגלות, - בחנוכה מתגלה מקצת מן האור הגנוז במה שמצאו פך שמן אחד מהאור הגנוז כדברי רבותינו כידוע, אבל לעתיד לבוא, שיתגלה בשלימות מדרגת "לית נהורא אלא מגו חשוכא", אז יתגלה בשלימות האור הגנוז במהרה בימינו.

הנסיון שהוא ביקש מהקב"ה "בחנני צרפני ונסני ודע כליותי", זה הענף שנמצא בעריות, אבל השורש של העריות הוא בנסיון של שורש האמונה לעומת שורש הכפירה.

וזוה האור שמתגלה בימי חנוכה שבא לבטל את שורש הקלקול של השש והשבע, שמצד כך מה שהיוונים פרצו י"ג פרצות בחומה כמו שאומרים חז"ל, זה החיבור של השש והשבע דקלקול שמתגלה אצל יון.

וזוה מה שמצינו ביון שהם באו לשלשל את שורש כח הקלקול לעריות שהרי אחד מהגזירות של יון היה שבתולה הנישאת תיבעל להגמון תחילה, אבל זה רק ההשתלשלות של הקלקול, אך השורש הוא שורש של הנסיון באמונה - "כתבו לכם על קרן השור שאין לכם חלק באלקי ישראל" וכדברי רש"י כידוע עד מאד שזהו הקלקול של חטא העגל ולכן הם גזרו שיכתבו זאת על קרן השור.

וא"כ בעומק, זהו שורש הנסיון ואופן השתלשלותו שמתגלה אצל יון, ושורש התיקון נמצא בלוחות שבהם נאמר "נבוב לוחות תעשה אותן" וכמו שדורשים חז"ל שנבובים זה מלשון חלולים, שהיה בלוחות בחינת של חלל, כלומר- שם היה השורש של הקלקול שבחללות ושם היה שורש התיקון של החללות בלוחות וכמובן המילה לוח עצמה יש בה אותיות חל שורש של חלל.

והרי ששם מונח שורש הקלקול ושם מונח שורש התיקון של ה'אין עוד מלבדו'.

האור של 'אין עוד מלבדו' שמאיר ביומין דחנוכה שמכחו אינם בטלים לעת"ל

ולכן כדברי חז"ל כידוע מאד, שללשון אחד, יומין דחנוכה אינם בטלים לעתיד לבוא, כי כל הגילוי דלעתיד לבוא הוא 'אין עוד מלבדו', 'ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד'.

ב-ח בחן בלבביפדיהעבודת ה'
מספר שיעור בקול הלשון 31765019

אוצר האותיות

מבחן יוה"כ

החיות הפנימית - הזנה מהנשמה ביום הכיפורים

שובע זו בא מבפנים מהנשמה הקדושה. אמנם, בכדי שיבוא לאדם שובע מנשמתו מוכרח שיהיה לו חיות מהפנימיות שבתוכו. יוה"כ במובן העמוק והפנימי זהו יום שהאדם ניזון מן הנשמה.

יש בחינה של יוה"כ בזמן הרי הוא י' תשרי. ויש בחינת יוה"כ בנפש, כדברי רבותינו שכל מה שקיים בזמן קיים בנפש. יוה"כ בנפש עניינו, תפיסה שהנפש מגיע למצב שיש לה חיות מזון ממקום פנימי. בלשון הכתוב זה מתבטא (עמוס ח יא) "הנה ימים באים וכו' לא רעב ללחם ולא צמא למים כי אם לשמוע את דברי ה'".

רעב וצמא רוחני - 'לא רעב ללחם ולא צמא למים'

על דרך הפסוק, כשם שהאדם הרעב או הצמא אוכל ושותה כדי צורכו ונשבע ורווה, כך הדין 'לא רעב ללחם ולא צמא למים כי אם לשמוע את דברי ה' ששבועה ששומע את דבר השם צריך להרגיש שבע ורווה, הרגשת חיות פיזית מזה.

ההבדל בין התעוררות זמנית לחיות קבועה

לא מדובר כאן על הרגש רוממות וכדו'. ישנם אנשים בס"ד שהולכים בליל יום הכיפורים לכותל, מרגישים מזה אווירה עילאית ברוך ה'. באותו רגע זה יכול להיתפס אצלו כהתפעלות אלא דההרגשה עוברת במשך הזמן כלא היה. לא רעב ללחם ולא צמא למים כי אם לשמוע

הקדמה: לוחות ראשונות ולוחות שניות

לוחות ראשונות - הכתב והלוחות עצמם, באו מן העליונים. לעומתם לוחות שניות באו מכוח מעשה ידי אדם, שעליהם נאמר (שמות לד א) "פסל לך שני לחת אבנים כראשנים". עומק הדבר לענייננו.

הקשר בין לוחות שניות ליום הכיפורים

עבודת יום הכיפורים כידוע שנצטוונו ביום הקדוש, "תענו את נפשותיכם" בה' עינויים. האדם מורכב מנשמה וגוף, יום הכיפורים הוא יום שלגוף יש דין עיני, תענו את נפשותיכם. מבואר בדברי רבותינו שטעמו כדי להידמות למלאכי השרת. כשם שלמלאכי השרת אין גוף חומרי מורכב מארבעה יסודות החומר, כך אנחנו ביום הכיפורים מדמים את עצמינו למלאכים. וזו ע"י שלובשים לבן ומענים את הגוף בחמישה עינויים.

הדברים דברי אמת, אלא שיש בזה עומק בדברי רבותינו.

העמקה: 'מרעיבו שבע משביעו רעב' ביום הכיפורים

בלשון רבותינו נאמר על יוה"כ "מרעיבו שבע משביעו רעב". דוגמה לדבר מצאנו במאמר חז"ל "יש לו מנה רוצה מאתיים" שכביכול הוא משביעו במנה אלא שהתולדה הוא שרוצה יותר. מאידך אם הוא מרעיבו אז נעשה בבחינה של שבע. בחינת מרעיבו שמתגלה ביום הכיפורים בחמישה עינויים אינו רק כפשוטו 'תענו את נפשותיכם' לענות את הגוף, אלא זה בבחינת 'מרעיבו שבע'.

מגיע שהקדוש ברוך הוא בא להזכיר לו מתוכו, על הרעב והצמא הרוחני הפנימי. ישנו בן אדם שיום אחד לא למד תורה, או כמעט ולא קיים מצוות מעבר בדיוק למה שהוא חייב. האם כשמגיע סוף היום הוא מרגיש כמו שהוא אכל לחם ומים ותו לא? ישנה תפיסה בנפש - הסתכלות עמוקה, ראייה נכונה ותפיסת חיים. 'לא רעב ללחם ולא צמא למים כי אם לשמוע דבר השם' - שמשקל הרעבון לרוחניות יהיה לא פחות, ובעומק אף יותר ממה שרעבים לחומר.

יום הכיפורים כהכנה לחיים רוחניים בעולם הבא

יום הכיפורים הוא יום אחד בשנה שהאדם מצווה מדאורייתא למנוע את עצמו מן האכילה ושתייה. על ידי כך הוא מתדמה למלאכי השרת. זהו דוגמא לאיך ניראה בשעה שנצא מן העולם ונזכה לעלות למעלה יחד עם המלאכים. אם אדם רעב לדבר ה', לא רק מקיים אלא רעב, ממילא בשעה שהוא 'אוכל' יש לו תענוג והוא נרגע. אם כן, כאשר בס"ד יעלה לאחר מאה ועשרים שנותיו למעלה הוא מחובר לשם.

בדיקת מצבו הרוחני של האדם ביום הכיפורים

נתנו לנו יום אחד בשנה לבדוק איפה אנחנו באמת עומדים בנפש. האם אנחנו עומדים במצב בנפש שמה שמרעיב אותנו ומה שמשביע אותנו זהו החומר זהו האוכל זהו השתיה, או שכאשר בס"ד נגיע לאותו יום, על אף שבודאי יש לנו גוף ואנחנו רעבים וצמאים, אבל אם אנחנו מרגישים גם שובע מהאור הפנימי שמאיר ביום, שיקלט כל אחד לפי ערכו בנפשו. מי שלא מרגיש בכלל בודאי שהוא לא יכול לשבוע, אז הבחינה הראשונה האם הוא מרגיש? האם זה מביא אותו לאיזה

דבר השם, היינו שדבר השם על אותו משקל של אכילת לחם ועל שתיית מים.

מזון רוחני - 'כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם'

"כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם כי על כל מוצא פי השם יחיה האדם". מוצא פי השם נותן לו חיות וממנו הוא חי. זה איננו התעוררות גרידה אלא על זה הוא חי. כאשר סועד אדם את לבו זה לא התעוררות זהו מזון. כל דבר בבריאה הוא משל כדי שנכיר ממנו את הנמשל. האוכל הפיזי והמשקים הפיזיים הם משל בכדי שנבין את הנמשל.

הצורך ברעב פנימי לדבר השם

הנמשל. נבין במשל שיום אחד שהאדם אינו אוכל הוא כמעט לא בן אדם. יחידי סגולה אכן עושים תעניות שלושה ימים או משבת לשבת מה שאדם ממוצע איננו מסוגל. אמנם ישנם אנשים ש'מתענים' חודש וחודשיים ושנתיים. לא פיזית בגוף, אלא 'תעניות' מ'הדבר השם' וזה לא מפריע להם רח"ל. הם חיים במציאות של לחם ומים וכל הנלווה אליו אבל אין רעב פנימה.

התבוננות ברעב הגופני כמשל לרעב רוחני

כל אחד ואחד בס"ד מתענה ביום הכיפורים וכמעט כל אדם חוץ מיחידי סגולה מרגישים את הרעב.

מה האדם צריך לחשוב בשעה שמרגיש את הרעב והצמא ביום הכיפורים? ודאי שמחשבה פשוטה, שהוא בא לקיים את רצון הבורא שציוונו תענו את נפשותיכם מאכילה ושתייה, וכן על זה דרך, עוד כוונות נכונות וראויות.

ובהתבוננות עמוקה מעט בנפש.

כאשר האדם מרגיש רעב וצמא גופני, זה

לצום חצי יום ולא ירגישו בכך. לא רק מחמת הטרידה, אלא מחמת אושר הפנימי הממלאם. בוודאי אי אפשר לעקור את הצורך הגשמי הפיזי לאכול גם אם האדם מאושר. הוא יכול לדחות לזמן מסוים את הרגשת הרעב, אבל סוף כל סוף יש לו גוף ויצטרך לאכול.

האתגר של איזון בין הגוף לנשמה

אנחנו לא יכולים להתכחש להיותנו גוף. זו המציאות. אבל האם קיים כוח משקל כנגד - פנימי שיכול להשקיט את התביעה החיצונית? כל השנה כולה שאיננו מצווים להתענות מדאורייתא, אנחנו צריכים לזון את נפשותינו באור הפנימי - בתורה ובקיום המצוות, ומאידך פיזית אנחנו אוכלים. משום כך, קשה להביא לידי מבחן עד כמה אנחנו ניוונים מבחינה רוחנית. אפשר אבל יותר קשה. אולם כשמגיע יום אחד בשנה, היום הקדוש יום הכיפורים, תענו את נפשותיכם שבו לא אוכלים ושותים, מתעורר באדם תחושת רעב וצמא.

דרכי ההתמודדות עם הרעב ביום הכיפורים

איך הוא מתמודד עם זה?

האחד מתמודד שהוא מפסיק להסתכל על השעון שהרי כל דקה רק גורם לו מתח. השני מסתכל דווקא כל הזמן וסופר כמה שעות עוד נשארו. השלישי מנסה להיות שקוע בניגונים לעסוק במשהו בכדי להשכיח את המציאות. וכן על זה הדרך.

אמנם כל אדם פנימי מעט מבין שזה רק נסיון לברוח מהמציאות.

מציאת מקור פנימי של חיות ביום הכיפורים

ישנו צורה אחרת לגמרי להתמודד עם אותו רעב וצמא. בודאי שבשעה שיצא הצום הקדוש

שהיא נקודת שובע? זה יכול להרגיע אצלו את הרעבון?.

משל: הרגעה באמצעות תחליפים

משל למה הדבר דומה (על אף שהמשל לא מדויק). תינוק מתעורר באמצע הלילה רעב. האמא מבינה שאי אפשר שישתה ארבעה בקבוקים כל לילה. במקומו היא מביאה לו מוצץ והוא נרגע. על אף שבודאי אין כאן אכילה אלא תנועת המציצה שהוא מרגיש וזה מרגיעו.

התמודדות עם חוסר על ידי תחליפים

עולם הזה בנוי על הרבה תחליפים. לדוגמא ישנם אנשים שרוצים להיגמל מעישון. חלק מן השיטות בנויות על תחליפים שיש בהם דמיון מסוים לעישון בכדי להרגיעם. כאשר האדם אוכל, האכילה מורכבת משתי חלקים. מהאוכל הפיזית ומטעם של האוכל. גם אם אדם יאכל לחם ומים בכמות הנצרך לפי כללי המזון, מחמת יובש שבאכילה הוא ירגיש כל הזמן שחסר לו משהוא.

החווייה הרוחנית והשפעתה על הגוף

על טעם נאמר 'טעמו וראו כי טוב ה'. טעם הנאמר כאן זו לא הגדרה רק של טעם בהבנה שכלית בלבד אלא בעומק זה טעם פיזי שיכול להתלבש באדם. חוויה רוחנית שכל אחד חווה באיזה שהוא זמן וצורה, האם היא נתנה לו גם הרגשה פיזית? בוודאי שכל אחד לפי ערכו, אם זה זמני שמחה או זמנים מיוחדים שעברו עליו בחיים. אותה נקודה על אף שהיא איננה פיזית וגשמית, היא תורמת לקורת רוח, סיפוק פנימי ורוגע פיזי.

השפעת האושר הפנימי על הצורך הגשמי

למשל, נשים שנולדים להם תינוק. יכולות

השגת חיות פנימית המתגברת על הצורך הגשמי

והיא נוקבת מאוד. האם יש חיות מקבילה ובאיזה כמות? יום הכיפורים כמו שהזכרנו את המשפט של אחד מרבותינו 'מי צריך לאכול?' זה משפט עמוק והוא חודר מאוד. 'מי צריך לאכול' אומר אותו אדם שיש לו מזון חילופי, פנימי שיכול לתת לו חיות. ויש לו כח להשקיע את הרעבון הגשמי ברמה מסוימת.

יום הכיפורים - זמן לטהרה וגילוי פנימיות הנפש

נתבונן מעט וננסה להבין.

כל דבר צריך שיהיה לו שעת מבחן ובדיקה. יום הכיפורים זהו יום 'כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם לפני ה' תטהרו'. זהו יום של טהרה, יום של הסרת המסכים. יום הכיפורים מלשון כיפור לכפר לנקות ולגלות את המציאות הפנימית של נפש האדם. כי ביום הזה יכפר עליכם, זהו יום שהאדם יש בו כפרת עוון.

לפני ה' תטהרו - האם חיותנו היא מה'?

ומה המצב שבו הוא צריך לעמוד באותו יום?

לפני ה' תטהרו. כוונת הטהרה לפני ה' זה לא שאלה של מקום כמו שכל אחד מבין היכן עושים את הטהרה. אלא הגדרת הדבר הוא מבחן:

האם החיות שלנו היא מה'?

על הצדיקים לעתיד לבוא נאמר שהקב"ה מזין אותם מזיו שכינתו. מזין מלשון מזון. דהרי לעתיד לבוא זה יהיה כל מזונו של אדם. היום זה יתכן שיהיה רק חלק מהמזון של האדם.

נאמר "לך אכול בשמחה לחמך כי כבר רצה אלוקים את עוונך", אבל בזמן הצום עצמו עבודת האדם היא לנסות לזהות. זה כמובן לא מתחיל בצום עצמו אלא זה עבודת חיים והמבחן שלו היא בצום.

האם יש לי מקור פנימי של חיות? לא מקור להיסח הדעת כדוגמת להתעסק בדברים בטלים. עקרת בית בשעה שהיא צמה ורוצה להסיח דעתה, הולכת לבשל ולנקות, ולאט לאט שוכחת מהרעבון. אלו הם שיטות להיסח הדעת אבל לא על זה מדובר כלל.

מקורות חיות מקבילים - גשמי ורוחני

המדובר הוא בדרך למקור של יניקת חיות מקבילה לכוחות הגוף.

משל למה הדבר דומה לרכב היברידי המונע על חשמל אבל במקביל מונע על דלק. אם נגמר החשמל באמצע הדרך אוטומטית הרכב הופך לצורך דלק. האם לנו יש שני מקורות של חיות דלק וחשמל בנפש? האחד גשמי והאחד רוחני שבשעה שהאחד לא כל כך מתפקד, אז השני יכול להשלים אותו ברמה מסוימת ולהביא ליד האיזון פנימי?

בדיקת מקור החיות של הנפש ביום הכיפורים

זו שאלת חיים. יוה"כ הוא יום שבו נדמים למלאכים וצריכים להידמות למלאכי השרת. אלא שבכדי להידמות להם זה לא מספיק שהאדם ילבש לבן. זה מעשה חיצוני בלבד. זה מבחן עמוק בתוך נפש האדם, בלשון חז"ל 'רק זה מהיכן הוא חי?' ובנמשל בנפש מאיפה הנפש חיה כל יום? הרי כמו שאמרנו היום הקדוש יום הכיפורים יעבור, ומה קורה אחרי זה? מאיפה אני חי כל השנה? מהיכן יניקת החיות מאיפה המזון של הנפש? יום אחד בשנה נצטוונו לסגור את הברז של מזון הגוף, ובדקים את האמת הפנימית.

נורמליים, אז הוא האדיש. אבל אם האדם גר כאן ומסתכל על הכול כרח"ל כאנשים שירדו מן הפסים, חיים חיים הפוכים לגמרי, זה תחילת הצמיחה שלו. איזה אדישות זה? הוא מתחיל לקוות למשהו יותר עליון, לאפשרות לפרוח יותר, להבין שאין גבול וכל מה שהוא רואה מסביב לא צריך לחסום אותו.

הפיכת הרעיונות למעשים בחיי היומיום

הדברים שנאמרים בס"ד, זה בעצם לקחת הרבה רעיונות ולנסות להפשיטם ליום יום, לחיי המעשה. קל לשמוע רעיונות יותר גבוהים שנראים מרוממים ומעלים את האדם, אלא שצריך לקחתם ולנסות להלבישם עד נקודת המעשה. לראות האם באמת הדברים שדיברנו מתלכשים למעשה? האם הם מגיעים למקום העשייה, או שזה נשאר בגדר של רעיונות?

בדיקת מקור החיות והזיהוי העצמי בעולם

הדבר הבסיסי שצריכים לבדוק כאמור הוא, מהיכן החיות שלנו. והדבר השני, האם אנחנו מזהים את עצמנו כאן כחלק מהעולם או כאברהם אבינו שאמר על עצמו 'גר אנכי בארץ'. לשון מאמר החכם 'שהחכמים הם כגרים בעולם הזה'. העולם רדוף ושטוף אחרי מהלך אחד. התפיסה שנתפוס את עצמנו כגרים כאן היא שורש העצירה והיא היא שורש הצמיחה.

ההבדל בין זיהוי כנשמה לזיהוי כגוף ביום הכיפורים

יום אחד בשנה שהקב"ה נתן לנו שאנחנו עוצרים את הכול ומוכרחים לזהות את עצמנו כנשמה. מי שמזהה את עצמו כגוף בלבד ביום הכיפורים, הרי שבשכילו זה כמעט מוות רחמנה לצלן. אור רוחני בכלל אין לו, הגוף כולו צריך להיות כמעט מושבת. ממילא

קבלת חיות מה' - תכלית הטהרה ביום הכיפורים

נמצא שהטהרה של יום הכיפורים, לפני ה' טהירו, זה שאלה של עצם הנפש. האם כאשר היא נטהרת לפני ה' היא מקבלת משם חיות? זהו דבר שצריך להיות מורגש לנפש.

הבחינה האמיתית של הקשר עם ה' ביום הכיפורים

כל השנה בס"ד מדברים ולומדים ועוד לומדים וחוזר חלילה כל אחד לפי ערכו. מגיע יום אחד בשנה שבו נבחן האדם מבחן אמיתי. האם כל הקשר שלו הוא רק בגדר לימודים ודיבורים או בגדר חיות של הנפש באמת. יכול להיות שישנם דברים שמרוממים ומעלים את האדם ונותנים לו הרגשה טובה, אבל עדיין זה לא אומר שעל זה הוא חי. חיותו יכול להיות ממקום אחר.

ההסתכלות על עצמנו כנטע זר בעולם החומרי

זה הסתכלות על העולם במבט שאנחנו נטע זר בתוך החיים העכשוויים של החומר. מחד זה סבל, אבל מאידך אין לך שחרור יותר עמוק מזה בנפש כי רוב המתחים שעוברים בנפש נגרמים מזיהוי שלנו כחלק ממה שקורה כאן. כשאני מרגיש שזה לא שייך אלי חלק גדול מהסבל פותר.

ההבדל בין אדישות לצמיחה רוחנית

שאלה: לכאורה זה אדישות?

תשובה: למה אדישות? זה מקור של צמיחה. כשאני לא מרגיש חלק מכאן אני מרגיש משוחרר ואני יכול לעשות הכול. הכל לא כפשוטו הכל אלא כאדם שמרגיש את עצמו. תיקח לדוגמה אדם שגר בעיר שנקראת תל אביב והוא מסתכל על העיר כמקום של אנשים

תשובה: להגיד שיש יותר חיות מלימוד ופחות חיות מתפילה זה דבר שלילי ח"ו. רק צריך לבדוק האם זה נובע מחמת שבאמת הוא מחובר מאוד לתורה ולתפילה, וזה מציאות נפשו שמקבל יותר מהתורה מאשר מהתפילה, או שזה נובע מחמת שחסר לו בחיבור לתפילה? זה טעון בדיקה. אם הוא מחובר בשלמות זה יכול להיות אלא שעדיין צריך לדעת שאולי זה נובע מכוח כך שהוא נהנה מהשכל שבדברים ולא מהחיבור הנפשי.

סיכום וברכה לבניית חיים אמיתיים

נאחל לכולם בס"ד שיזכו מחד להרחיב את האופקים יותר, את הידיעות יותר, אבל מאידך שנזכה להכניס את זה לטבעיות הנפשית שבתוכנו על ידי קיום המצוות בפועל ולימוד התורה.

ואז נזכה בס"ד לבנות חיים אמיתיים.

הוא לא מוצא שום טעם. אנשים כאלו רח"ל מסתכלים רק שיגמר היום כתינוק הבורח מבית הספר.

התחברות לנשמה ולה' ביום הכיפורים

אדם שיש לו מעט יותר חיבור מקבל חיות מהיום. אלא שעדיין קשה לו ההתנתקות מהעולם החומרי שיש לו.

ככל שהאדם מזהה את עצמו יותר עם המלאך שבו, עם הנשמה שבו, עם האור הרוחני והאלוקי שבתוכו, הוא מקבל מהיום הקדוש חיות כפשוטו. הוא משתוקק לאותו יום והוא לא מחכה שהוא יעבור אלא מעוניין להישאר בתוכו. יש לנו יום אחד בשנה שיכולים להיכנס לבתוכו, לעמוד מול מציאות ה' יתברך, ולהעמיד את עצמנו כמציאות של נשמה. מה יכול להיות יותר טוב מזה?, וודאי שלא רק זה הוא רצון הבורא, אלא רצונו שנצא לאחר מכן החוצה ונגלה את ה'אני נשמה' בחוץ.

העמקה בחיות מהתורה ומהתפילה

שאלה: לגבי החיות, אז יש הבדל בין חיות מלימוד תורה או מתפילה? בתורה יש יותר חיות?

יום כיפור 005 מבחן תשס"ח

מספר שיעור בקול הלשון 31765019

מדור מחשבה

בלבביפדיה מחשבה

בחן

סוגיות במחשבה

בחן

בלבביפדיה מחשבה

בחן

ג' מהלכי בחינות, בחינת הבחירה, בחינת האמת ובחינת חן

שורש בחן תלוי בעומק בשורש בחר, שעיקר הבחינה היא על הבחירה, כמש"נ 'ה' צדיק יבחן' (תהילים יא ה), דודאי הוא על ענין צדקותו - שבוחר בטוב. ומצינו בתורה לשון בחינה פעם ראשונה בפרשת מקץ שאמר יוסף לאחיו (בראשית מב טו-טז) 'ויאמר אליהם יוסף הוא אשר דיברתי אליכם לאמר מרגלים אתם, בזאת תבחנו, חי פרעה אם תצאו מזה כי אם בבא אחיכם הקטן הנה, שלחו מכם אחד ויקח את אחיכם ואתם האסרו ויבחנו דבריכם כי האמת אתכם, ואם לא חי פרעה כי מרגלים אתם'. ונכפל בזה לשון בחינה ויש לפרש ענין החזרה בזה. ומ"מ מצינו שורש בחינה האם מציאות דבריהם אמת אם לאו, ובעומק בחינה זאת היא על מה שבחרו לומר.

ומצינו עוד שורש בחינה בנ"ך כמה פעמים, ובחינה שורשית נאמרה בדוד המלך שאמר לפני הקב"ה (תהילים כו ב) 'בחנני ה' ונסני צרפה כליותי ולבי', ואמרו חז"ל (סנהדרין קז א) 'אמר לפניו רבונו של עולם מפני מה אומרים אלקי אברהם אלקי יצחק ואלקי יעקב ואין אומרים אלקי דוד, אמר לו הקב"ה הם עמדו לפני בנסיון, אמר לו נסני גם אני - 'בחנני ה' ונסני', ועל כן ניסהו הקב"ה במעשה דבת שבע. ובזה לכאורה מצינו בחינה שכל מהותה ביחס לבחירה, וא"כ הרי עולה שב' מהלכים של בחינות יש, יש בחינה כנזכר על הבחירה, ועוד יש בחינת אמיתות דבר, כדוגמא לזה, נקרא השער השני בחובות הלבבות 'שער הבחינה', דמיירי בבחינה זו, כענין בחינת פעולות או חומר ממה מורכבים - מציאות אמיתות.

ובמילת בחן יש משמעויות נוספות, 'בחן' הוא נוטריקון בו-חן, ביוסף נאמר (בראשית לט

ד) 'וימצא יוסף חן בעיניו' וגו', (ואף בנח נאמר 'ונח מצא חן', אך מציאות בחינה מצינו ביוסף), ומבואר שהרי ביוסף מצינו בחינה, שבחן את אחיו כנזכר, והרי שיש בזה עוד מציאות בחינה - למצוא החן, שמי שיש בו חן הוא בוחן אחרים האם יש בהם חן, ואז נותן להם חן, כמו שמצינו ביוסף שהיה בו חן כנ"ל, ועוד נאמר 'ויתן את חינו בעיני שר בית הסוהר', ומצינו שברך יוסף לבנימין 'אלקים יחנך בני'.

ביקש יוסף שיורידו אליו את בנימין שהיה בו חן שאז יתפשט החן לכל האחים, ויבחנו דבריהם אם אמת הם

ונבין מה שחן הוא אחד משמות היופי כלשון הגמרא לא כחל ולא סרק וכו' ויעלת חן' (כתובות יז א), שהגדרתו בעומק מלשון חנם - דבר בלא סיבה, וחשוב יופי דבר שאין לו סיבה עצמית דכל מציאות החן הוא בעיני המתבונן, כדאיתא בגמרא (סוטה מז א) 'שלשה חונות הם, חן מקח על לוקחו חן אשה על בעלה וחן מקום על יושביו', וא"כ הרי ברור שיוסף בא לבחון האם מוצא הדבר חן בעיניו, ועיקר מה שמצא חן בעיניו נאמר על בנימין, וזהו שאמר להם יוסף 'בזאת תבחנו חי פרעה אם תצאו מזה כי אם בבא אחיכם הקטן הנה', שכיון בזה יוסף שבבא בנימין שבו מציאות חן, אז יצאו האחים כולם כיון שאז ישפיע עליהם החן. ונזכר עוד שכפל יוסף שני לשונות בחינה, כנאמר אחרי כן עוד 'ויבחנו דבריהם האמת אתכם' וגו'. ויתבאר דנמצא בזה שנים מג' מהלכי הבחינה, האחד שאם יבא הקטן וימצא חן אז יתפשט החן לכולכם, ועוד בחינה אם דבריהם אמת אם לאו.

הרי שמצינו מהלך של חן ביחס לבנימין, ונבין שהרי אמו קראה לו בן אוני, ואביו קרא

יצליחו להביא את בנימין עימם הרי שלא יהיה יעקב במדרגת אמת, דלא קרינן ביה 'מה זרעו בחיים אף הוא בחיים', ורק על ידי שוירידוהו אליו ואז יתברר כנזכר שעוד יוסף חי ולא מת, אז יבא יעקב למדרגתו אמת כנאמר 'אתן אמת ליעקב'.

ומבואר לפי"ז שהאמת שבחן יוסף היא האמת דיעקב ולא רק האם דברו האחים אמת. וברור לפי"ז מה שאמר להם יוסף כשנתודע להם 'אני יוסף העוד אבי חי', והקשו הראשונים מדוע חזר ושאלם הרי מתחילה שאלם ואמרו לו שחי, ומאז לא עלו עוד אל אביהם, ומבואר למשנ"ת שבגילוי שחי הוא מברר הוא את נקודת האמת שעתה אחר שזרעו חי אף אביו חי.

דוד המלך נבחן על בחירתו במדרגת זמן, ושורש נסיונו באדה"ר, ובנימין מקביל לדוד המלך בבחינת המיתה שבשעת לידה

עוד בחינה מצינו בדוד המלך, וכנזכר היא הבחינה על הבחירה, והרי איתא בגמרא (סנהדרין קז א) שראויה היתה בת שבע לדוד מששת ימי בראשית, אלא שאכלה פגה, והרי מבואר בחז"ל שלא היה נסיונו של דוד המלך באשת איש, דהיה גט ד'כל היוצא למלחמת בית דוד כותב גט לאשתו', אלא היה הנסיון האם ימתין דוד המלך עד זמנו לישא אותה, ושורש בחינה זו היא באדה"ר, שנתנסה בעץ הדעת אם ימתין עד שבת, ואם היה ממתין היה אוכל בהיתר, שעל ידי השבת היה מאיר אור החיים, וחטא אדה"ר הוא כשאכל מעץ הדעת כשהיה בדרגת פגה, והיה לו להמתין לשבת, שכידוע שבת היא זמן מנוחה - שבה אותיות נח - חן, (וכנזכר שאף בנח נאמר שהיתה מציאת חן). ולפי"ז יתפרש שהבחינה כאן היא האם האדם ממתין לזמן המנוחה או שלוקח את הדבר קודם זמנו, וזה כל יסוד ושורש הבחינה של הבחירה, דכל מציאות הבחירה שורשה

לו בן-ימין, הרי שמ"מ מהותו והגדרתו היא בן, ובחז"ל נמצא ששני בני יעקב העיקרים נקראו בנים, בנימין כנזכר, וכן ראובן, כדאיתא בגמרא בברכות (ז ב) 'ראו מה בין בני לבן חמי', ובן היינו על שם ביני-לבן, והרי שיש לפרש דמילת בחן אותיותה בן-ח, א"כ ביחס לבנימין מבואר מציאות החן שנמצא בו, וכבר הוזכר שהיה בבנימין יחס של מציאות חן, אך השתא יתבאר שאף מהלך הבחינה לבחון אמיתות הדבר מצינו בבנימין, ויש לבאר מה שרצה יוסף שוירידו אליו את בנימין שהרי עצם מה שלא רצה יעקב לשלוח את בנימין לבדו הוא משום שחשש מפני הסכנה, שכבר מתה אמו בדרך, (כדאיתא ברש"י מד כב) ואף בנה - יוסף עצמו אבד בדרך (כמפורש בפסוק מב לח), ואם ירד בנימין וינצל ויגיע שלם הרי שלא גרם לו מה שאמו מתה בדרך וזה יגלה ויברר שאף יוסף לא נאבד.

על ידי בנימין תבא בחינת האמת, שזרעו קיים ואז מדרגת יעקב אבינו אינה מת אלא אמת

והרי פירשו חז"ל מה שאמר יעקב אבינו 'ארד אל בני אבל שאלה', שסימן היה לו ליעקב שאם בניו אינם מתים בחייו אינו רואה פני גיהנם, וא"כ מתחילה לא היה חושש שימות בנו כיון שהחזיק שהוא בן עוה"ב, אך אחר שמת יוסף כבר ונתבטל הסימן וא"כ יותר יש לחוש שימות בנו. אך כשנתברר שלא מת יוסף לא ירד יעקב אבל שאלה, ונאמר בו 'שפת אמת תיכון לעד' (משלי יב ט), שהרי יעקב 'איש תם', ואותיות אמת - א-תם, וכתוב 'אתן אמת ליעקב', ומכח מדרגת האמת יעקב אבינו חי לעולם, וכן הצדיקים במיתתן נקראים חיים - מה זרעם בחיים אף הם בחיים, לעומת רשעים שאף בחייהם קרוים מתים כיון שהם בני גיהנם, דמדרגת הרשעים 'מת', ולעומתם הצדיקים 'אמת', (וזהו פירוש יעקב אבינו לא מת - אלא אמת). וא"כ יתבאר הגדרת הבחינה שבחן יוסף את אחיו אם דבריהם אמת, דאם לא

ונשתנה שמה לחוה, מלשון חיויא - נחש, והרי שאדה"ר היה לו לבא על חיה, - שהיה אוכל מעץ החיים, אך כיון שחטא ואכל מעץ הדעת קודם זמנו אז אינה חיה אלא חוה, ובא למדרגת המוות - כנאמר בפסוק 'כי ביום אכלך ממנו מות תמות', ודרגתם אז חוה - נחש, שכענין דרגתו של נחש שהיא 'עפר תאכל כל ימי חייד', כמו"כ חל באדם 'כי עפר אתה ואל העפר תשוב'.

והרי שהגדרת הדבר שבאכילתם מעץ הדעת נתארכה הי' - דחיה והפכה לו', והמכוון בזה, ששית אלפי שנים הוא משורש ו' ימי בראשית שנכפלו הימים באלף, וירד בזה במדרגה שעתה הוא בכללות ו' ימי בראשית - תפיסת הארץ, והרי אם לא היה אוכל אלא בזמנו היה אוכל מעץ החיים ונכנס למדרגת י' שנכפל ועולה י' אלפי שנים, (ונכפלו באלף שכן הוא המספר הגבוה ביותר בתורה ורובבא אינו אלא לשון ריבוי אלפים), וגרם בחטאו במה שלא האריך עוד שעה מועטת, שיתארך הזמן עצמו, כנזכר ששורש החטא גרם שנתארך הי' והפכה לו'.

הרי עולה שבחינה זו היתה באדה"ר - שמשורש כן היתה בחינה בדוד, היא בחינה לבחון את מדרגת הזמן, שבחינה זו היא בחינת גוף מציאות הזמן, האם יתארך הזמן למדרגת י' או יהיה במדרגת ו', וכן הוא נסיון דוד, שנתנסה בבת שבע, שהגדרת הדבר שנתנסה אם יקחה לפני זמנו שאז יהיה במדרגת ו' או שימתין ויבא למדרגת י' - דרך השבע. וברור לפי"ז האמור בחז"ל שבת שבע היה ראוי לדוד המלך מששת ימי בראשית, שהרי לכאורה מוכנת היא לו מקודם שבאו הנשמות לעולם, (כדאיתא בגמרא סוטה ב א) 'ארבעים יום קודם יצירת הולד ב"ק יוצאת ואומרת בת פלוני לפלוני', אלא יתבאר שהמכוון בששת ימי בראשית דיקא, שהיתה בת שבע ראוייה לו ממדרגת ו' - שצריך ממנה לבא למדרגת שבע - י', אך כיון שלקח את בת שבע לו' הרי

באדה"ר והרי שבחירתו לא היתה אם לעשות או לחדול אלא האם להמתין או לא. והבחינה שנבחן האדם היא האם נמשך אחר המנוחה בזמנה, והרי א"כ שמדרגת הזמן היא מדרגת הבחינה, האם בודק במידת המנוחה, בחן.

והרי יש לפרש מהלך בחינה זו - מדרגת דוד המלך ששורשה באדה"ר, דמצינו לה בבחינה דבנימין - במעשה דיוסף. [אחר שנתבאר ב' מהלכי הבחינה האחרים - בחינת החן, ובחינת אמיתות דבר]. ויתבאר שהרי מעיקרו של דוד המלך היה בר נפלי, שאין לו מציאות חיים, וכידוע מחז"ל שקיבל מאדה"ר ע' שנה, שהיה לו אלף שנה, ונתן לו משלו וע"כ חי אדה"ר תשע מאות שלושים שנה, ויתבאר הגדרת בנימין היא היפך דוד המלך, שהרי בבנימין נתגלתה בשעת הלידה מציאות המות, כמו שאיתא במשנה (שבת ב ו) על ג' דברים נשים מתות בשעת לידתן, והוא משורש מה שנקרא הרחם קבר, כדאיתא בש"ס הרבה פתיחת הקבר, ועוד נקראת בחז"ל היולדת חיה, כנאמר בתורה בפרשת המיילדות 'כי חיות הנה', והרי שיסוד הדבר הוא שיש בשעת המיתה דבר והיפוכו, מציאות החיים שבא הולד לעולם, ועוד יש מציאות מוות, והנה יכולה שתחול מציאות המוות על האם ויכולה שתחול על הוולד, וברור א"כ שמקבילים בנימין ודוד זה לזה ואותו בחינה יש בהם, רק שבבנימין מצינו שנתקיימה באמו - ברחל מציאות המוות, ונקרא ע"ש כן בן אוני - אנינות, ובדוד המלך נתקיימה מדרגת מות שבלידה בו עצמו, אלא מקבל ע' שנה.

בשבת היה אדה"ר אוכל בזמנו מעץ החיים והיה במדרגת חיה - י', וכיון שחטא נפל לו', שורש שית אלפי שנים, וכן בדוד היה לו לצאת מהמוכן לו מו' ימי בראשית לשבע - ל', אך הכניס השבע לו'

והרי אשת אדה"ר היה ראוייה ליקרא חיה,

הבחינה התחתונה היא לעלות מהשש לשבע דרך הנ', ואז באים לבחינה במדרגת הב' ח' - שבנפילה נופל לחב, אך כשעולה למעלה הוא בדרגת חיבה.

ובספר יריעות שלמה פירש עוד צירוף ב' וח' שהוא לשון השמעת קול חזק, ומקורו הוא מהיפך אותיות בחן - שעולה נבח, ונביחה היא צעקת הכלבים כידוע, והרי צועקים הכלבים הב' - הא' יהיבית, ויתפרש שהנבח שבבחן היא מה שלוקח את השבע אל הח', והח' הרי יש בו פתח למטה - לצאת מהעולם, כמו שנתפרש באות ה' בגמרא במנחות (כט ב), אך חלוק ח' מה' דבה' יש פתח בצידו, וביארו בגמרא דהוא לשוב בתשובה ובמקום שיצא לא מיסתעיא מילתא, ויתבאר שבבחינת הח' אי"צ כלל למציאו התשובה, דבבחינת הח' - חב לעומת הב' - עומד הוא למעלה מנקודת הבחירה כנזכר, וזה עומק מציאות נקודת הבחינה העומדת למעלה מהבחירה.

ומבואר עוד מה שדוד המלך אם היה עומד בנסיון היה עולה למדרגת הח', כמו שאיתא בחז"ל שבכינור של דוד המלך היה ח' נימין (רש"י תהילים ו א, והוא מגמ' בערכין יג ב עיי"ש), שכן היה ראוי מדרגתו - לעלות מה' ל' בבחינה זו כמשנ"ת.

בחנית האדם היא במדרגת ו' ובחינת הקב"ה במדרגת י'

ונבאר עתה מציאות הבחינה, דהרי בעולם דידן הקב"ה בוחן את האדם, כמו שמצינו "נסיונות נתנסה אברהם, וכן י' נסיונות נתנסו אבותינו ביציאתם ממצרים, ולאדם אסור שיבחון את הקב"ה מלבד דבר אחד - במעשרות, כמו שדרשו בגמרא (תענית ט א) 'עשר תעשר' - בשביל שתתעשר, ואמר הקב"ה 'ובחנוני נא בזאת אמר ה' צבאות אם לא אפתח לכם את ארבות השמים והריקתי לכם ברכה עד בלי די'. ויתפרש מה שדוקא במעשרות מצינו בחינה בהקב"ה, כמציאות הנסיונות

נשארה במדרגת ו', ואז נכפל רק הו' באלף שנים, ושווים בזה חטא אדה"ר וחטא דוד.

ונבאר א"כ שבבחינה זו דאדה"ר ודוד נמצא שורש הבחירה, שעומק הנסיון שנתנסה למשנ"ת הוא האם לעמוד במדרגת ו' או לעלות למדרגת ה', וכידוע שו' הוא מציאות צורה, [והיינו ד' רוחותיו ולמעלה ולמטה], לעומת בחינת אות י' שענינה הוא טיפה - דבר שאינו מצטייר. והרי שייך שתהיה לאדם מציאות בחירה בין יצר טוב ליצר רע, אך עוד יש שיבחר האדם דלא יכנס כלל לדרגה זו אלא עומד למעלה משניהם והיא בחינת הטיפה הנזכרת - שאין בה מציאות צורה.

מדרגת ה' מתחלקת לד' ו' או לב' ח', ושבע הוא הממוצע בין מדרגת הו' לי'

והרי אות י' בחילוקה עולה ו' וד', וכן מילויה י-וד, והיינו בחינת דו' - שניים, והרי אדה"ר פירש מאשתו אחר החטא (ק"ל שנה), א"כ נתחלקה הד' מהו', ועומדת הו' לבדה, ועל כן עלמא דידן הוא בבחינת ו' - שית אלפי שנין. אך מדרגת ה' היא צירוף ב' וח', וכן צירוף ג' וז', ויתבאר בעומק, דשבע הוא הממוצע בין שש לעשר, כנזכר שהיה לו לדוד לצאת מהמוכן לו מששת ימי בראשית ל' דרך השבע, והיינו שבחינת השבע - שבת היא המביאה ומעלה את הדבר למדרגת ה' העליון, שגורמת מדרגת השבת ליום שכולו שבת, על ידי השבע שיסודו שבע פעמים שבע - שממנו בא ליום הנ', א"כ הרי השבע מציאותו שהוא מביא לנ' - לשמונה, והוא הממוצע בין עוה"ז לעוה"ב. וכן מצינו בעוה"ב ששית אלפי שנין עלמא ואחר כן - בשבע חרוב עלמא, ואז עתיד לחדש עולמו - בבחינת שמונה.

לפי"ז יש לבאר מדרגת ה'בחן', שאותיותיה נ' -נקדת הממוצע בין שבע לשמונה - דשבע הנכפל בשבע עולה נ', כמו בספירת העומר, ומזה מגיע למדרגת הב' ח', צורת החלוקה ב' שהיא מדרגת הבחינה, והרי שעומק מדרגת

הצלת האב השליכו לכלבים, [ועוד מבואר שמציאות מהבחינה נזכרה ביחס לבן, ושייך זה לבחינה שבבנימין, כנזכר שהוא 'בן'], ויש לפרש דעומק הכוונה בנשיאת האב על כתיפיו אינו רק כדי להצילו, (דלזה אינו צריך בדוקא שיהיה על כתיפיו), אלא ששורש מציאות הבן בא היא ממות האב - בראשו, וא"כ ברור שמעלה האב את בנו אל ראשו - אל מדרגת הטיפה.

ובראש - בגולגולת מצינו ב' הבחנות של י' - מצד צורת הטיפה כנזכר, ועוד מבחינת השיער - אותיות עשר, ויתבאר שכאשר עולה הבן אל הראש - בנימין אל אביו, הרי מתגלה שיעקב אינו מת, דשורש המיתה הוא מכח מאין באת - מטיפה סרוחה, ולאן אתה הולך - למקום עפר רמה ותולעה, שחוזר למציאות הפירורים - מציאות ה' דקלקול, והרי כשמתברר שבנימין אינו בן אוני - מציאות האבד שבאון אלא י' שבאוני ובן ימין, מתגלה התיקון במדרגת בחנוני נא בזאת, והרי מצינו בנתינה שהיתה בבנימין - במה שנתן לו יוסף שנתן לו חמש ידות, שבא לברר את תיקון העשר מדין עשר בשביל תתעשר - מדרגת חומש.

על ידי 'עשר תעשר' - חומש מתגלית הבחינה, הב' העליון והתחתון הממוצע ביניהם - הח', לגלות מציאות 'אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלקים'

ומבואר מה שאמר יעקב 'עשר אעשרנו לך' כשברח מעשיו - שתנאי התנה אם יציל ממנו יעשר ממנו, שעשיו בחינתו הוא עשר דקלקול - איש שעיר, [וכן 'ושבתי בשלום אל בית אבי' זה אב-י], ואמר יעקב שאם יגבר עליו יברר את מידת ה' על ידי מדרגת החומש - עשר אעשרנו לך.

ויש לבאר עוד, דלפי פשוטו מדרגת חומש היא כפילות ה', ומתוך מאה מעשר הוא י' וחומש הוא כ' אך אין ביניהם חילוק מהותי, אך בעומק יש לפרש שהמכוון בחומש הוא שני

שמנסה הקב"ה את האדם הוא גם במדרגת ה', כנזכר שנתנסה דוד בבת שבע שהיתה ראויה לו מששת ימי בראשית, אך כשאנו בוחנים להקב"ה צריך שיהיה בחינה של י', וזהו הבחינה במעשרות שהוא א' מ', וכן מה שהובטחנו על העושר, ששורש מציאות עושר הוא עשר (ענין שלימות), והרי ברור שעיקר הנסיון בעוה"ז שמנסה הקב"ה את האדם הוא בנסיון העוני, אך במדרגת נסיון שמנסה האדם את הקב"ה הוא במדרגת ה' - העושר, וברור לפי"ז מה שנתנסו אבותינו ב' נסיונות משורש י' נסיונות דאברהם, שהוא במדרגת הגילוי שהוברר מציאות ה' - על ידי י' המכות, וחזרו כנסת ישראל למדרגת אברהם אבינו במדרגת עשירית - עשרת הדברות, לקבל התורה, אך בעלמא דידן אחר החטא ירדנו למציאות ה' - ו' צדדים בצורה - מציאות העולם התחתון הרי יש בו יצר טוב ויצר רע וזה מציאות נסיונותינו במדרגת ה' - נסיון העוני.

ויתבאר בזה דברי הגמרא בכתובות (נ) שנתפרש שם במה שמצינו ביעקב ענין המעשרות, שע"ש חומש, והרי שלפשוטו להתעשר סגי ב' אך נתפרש ש'עשר תעשר' היינו חומש, דהתיקון הוא במדרגת החומש. והיינו י' - עשר, חומש אות ה', במילוי ה', וצורתה ד-ו, תיקון כל ו' שעולה לעשר.

באב עולה הבן אל הטיפה - אל ה' העליון וזהו שתיקן בנימין את אביו על ידי ב' עשירות - חומש

ונחזור לחשבון הדברים, שכנתבאר בנפילה ממדרגת הבחינה מתגלה נבח - בחינת כלב הצועק הב, והרי כשרצה הקב"ה לבחון את ישראל הביא עליהם את עמלק שמתגלה בו בחינת כלב - בחינה שנפלה, ועוד יתפרש שעמלק הוא הבחינה שלנו, וניסה הקב"ה לישראל בכלב, כידוע במשל שהביא רש"י לאדם שנשא את בנו על כתפיו, ולא הכיר במציאותו הבן ושאל לאביו, וכדי שיתגלה

גם הוא אב, ויתבאר שבקשת דוד ליקרות אב אינה מג' אבות, אלא שביקש דוד שיעמוד כמו האבות בנקודת ברור ה', אך הם היו בנקודת ראשית והוא בנקודת הסוף, שהרי דוד הוא שורש המשיח - סוף ימות העולם. ומבואר שהרי דוד המלך כנזכר מעיקרו הוא נפל, והגדרת נפל היא מציאות זו - שאמנם יש לו ראשית אך אין לו סוף ותכלית, ומת באמצעו, וזהו שביקש דוד המלך להגיע ולברר נקודת האחרית, לעלות ממדרגת נפל.

ויתבאר מעתה שהרי נזכרו ג' מהלכי בחינות, בחינת החן - בו-חן, ובחינת האמת, ועוד בחינה הבוחנת נקודת הבחירה, וזה נתגלה בדוד המלך במעשה דבת שבע - הבחירה, ואם היה עומד בנסיון היה מוצא חן, ויש לפרש דאף בחינת האמת נתגלתה בזה, שהרי כמשנ"ת הבחינה היא הבאה לברר בדוד את נקודת ה' ביחס לסוף העולם, והכוונה שמברר את הסוף ביחס להתחלה ולאמצע כמבואר, א"כ שייך זה ממש לבחינת האמת, שהרי אותיות אמת כדאיתא בחז"ל (דברים רבה א') הם תחילה אמצע וסוף, והיינו יסוד זה ש'אני ראשון ואני אחרון', והאמצע שביניהם. וזו הגדרת הבחינה שמדרגתה בא' ות', א"כ האמת מבררת את מציאות הדבר שיש כאן ראש תוך וסוף, ומציאות הסוף מתגלה במדרגת דוד המלך.

פרשת ויחי - חיה נפלה לחוה - מדרגת מיתה, כיון שדוד המלך לא עמד בבחינה לגלות הסוף

פרשת ויחי סתומה היא, ונתפרש בחז"ל שביקש יעקב לגלות לבניו הקץ ונסתם ממנו, ויש לבאר דהיה תחילה במדרגת ויחי - חיה, ונפל מעץ החיים - וחי לעולם, לעץ הדעת כנזכר ואז מתגלה בו 'כי ביום אכלך ממנו מות תמות', והרי שיש לו סוף. וסדר הדברים היה שרצה לברך את מנשה ואפרים, ואמר 'מי אלה', ואיתא בחז"ל שהראה לו - יוסף ליעקב שטר הכתובה שנשאה כדן, ובעומק

מדרגות י' - העליון והתחתון, והכ' מתוך מאה הם ה' העליונים והי' התחתונים.

ומדרגת הבחינה ענינה היא 'אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלקים', ופירוש הדבר שקודם העולם היה שמו של הקב"ה אחד לבדו, וכן בתכלית הבריאה 'ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד', א"כ ברור שבנתינת חומש הרי מברר האדם בנתינתו את שני הקצוות שאף באמצע הוא לבדו 'אפס זולתו', וכל הבריאה היא במדרגת ה' - שלימות הויה, וזהו פירוש סדר המעשרות, שמעשר ראשון הוא המברר את ראשית הדבר העשר העליון סוד 'העשירי יהיה קודש', ומעשר שני הוא ב' מעשרות - עשר אעשרנו לך, אך בפשוטו הוא מעשר תחתון, ועל ידי שמתחלק בשנים ג"ו המעשר שני לעניים מתברר שאף בסופו הוא מציאות מעשר, ומתגלה מציאות 'אני ראשון ואני אחרון', ונעשה על ידי המעשר באמצע מדרגת ב' ח' - בחן.

דהרי במדרגת הבחינה מתחלקת מדרגת ה' לב' הבחנות - ב' וח', ובאופן אחד יש לפרש שחילוקם הוא ב' הראשונים לעומת ח' האחרונים, וכמו שמצינו ב' הדברות, ש'אנכי ולא יהיה מפי הגבורה נשמעו וח' אחרונות מפי משה', אך עוד יש לפרש שמדרגת הב' היינו הראשון והעשירי, והאמצע הוא מדרגת הח', וזה יסוד מדרגת הח' שמצינו בחנוכה שדלק ח' ימים, שנתגלה בזה מציאות 'אני ראשון ואני אחרון'.

והעולה בזה בביאור מדרגת הבחינה, דב' היינו ב' המעשרות שזהו חומש - נ', ובוה מתברר הח' הנמצא בין הב' - הראשית והתכלית. וזה עמק הבחינה שביקש דוד 'בחנני ה' ונסני צרפה כליותי ולבי', ששאל דוד מפני מה נקרא ה' ע"ש האבות 'אלקי אברהם אלקי יצחק ואלקי יעקב' - שענינם הוא התחלה, ואמר לו הקב"ה שהוא ע"ש הבחינה, ויל"פ למשנ"ת, שנתגלה בהם מציאות ה' כמעשר ראשון ושני - א' וב' - אב, וביקש דוד שיקרא

עשיו, ויתבאר די' וה' היינו המעשר והחומש, וברור שכל זמן שקיים עמלק אין הכסא שלם כי מעכב בנביחתו את גילוי מציאות השכינה, שהוא בבחינת רפידים - שמפריד, ואין יעקב משלים ומצרף האמת. אך כשיכלה זרעו של עמלק אז יתברר אמיתתו ית' - על ידי ראש תוך וסוף של הבריאה, ואז יהיה שמו אחד, היינו למעלה ממציות הבחינה. והיינו שהרי דוד המלך ביקש מהקב"ה שיבחן אותו ולא עמד בבחינה, ולפי פשוטו היינו נקודת הנפילה שבו, ואמרו רבותינו שעשה כן כדי שיהיו דברי המקום נכונים, אך בעומק יש לפרש שבדוד מאיר הניצוץ של הארת המשיח, שהארת המשיח היא גם סוף המשלים את התחילה והאמצע, אך בעומק כמשנ"ת דרגת המשיח שהוא מאיר את האחד - שהוא למעלה מראש תוך וסוף, שהרי הם ג' והוא אחד, וא"כ כיוון ששיך דוד להארה זו אין שייך שיבחן.

וזה עומק הנקודה במה שלא נקרא אב, שאב הוא נקודת התחלה שיש לה המשך אך דוד הוא למעלה מג' האבות - ראש השלישים, שאין שורשו בנבראים שבהם שייך בחינה כמ"ש בחון בהם וחקור, אלא בבוא ית"ש שהוא למעלה ממציות הבחינה, דבעומק יש בחירה דידן ויש בחירה דהקב"ה, [ויתבאר בעז"ה, ואכ"מ] ולמעלה מהבחירה אין בחינה ועל כן ה' אחד ושמו אחד.

ב-ח בחן בלכביפדיה מחשבה
מספר שיעור בקול הלשון 37232785

הכוונה שחשש יעקב שהוא עצמו חסר באשה - בחייו, אך כיון שעוד יוסף חי אמר לבניו האספו אגידה לכם וכו'. ובעומק, הגדרת מה שנסתם ממנו הקץ, כיון שדוד המלך הוא בחינת נפל ואינו עומד בשלימות, ונסתם ממנו מכח ראויה היתה בת שבע לדוד המלך ממשות ימי בראשית אלא שאכלה פגה, שהסוף אינו מתוקן - וזה המכוון במה שאינו יכול לגלות את הקץ, דראה רק נקודת הראש תוך וסוף של עצמו - 'תתן אמת ליעקב', אך ביחס לדוד לא נתברר מציאות הסוף, אלא נסתם.

והרי מבורר כל סדר הדברים, שיש את מדרגת הבחינה שבבנימין 'כי אם בבא אחיכם הקטן אתכם', שהיה בו חשש שמא ימות כנזכר מכח בחינת א-מת שבאמת, וזהו יבחנו דבריכם האמת אתכם אם לא - אם האמת כולה או רק מת. ויסוד דוד המלך שהוא בר נפלי ושייך לאותיות מת. ויעקב אבינו הוא מבריה מן הקצה אל הקצה האמת, מדרגת הבחינה שמבררת תחילה תוך וסוף בחינת 'אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלקים'.

דוד לא עמד במדרגת הבחינה מכח הארת משיח - שאז ה' אחד ושמו אחד והוא למעלה מראש תוך וסוף ואין שייך בו בחינה

וכתבו רבותינו שהנבראים הם בעלי הבחינה, ובחובות הלכות כתב שטעמי הבורא היא דבר הניתן לבחינה אבל בבוא עצמו במופלא ממך אל תדרוש, ויש לבאר ענין זה כדאיתא בספר יצירה (א ב) 'הבן בחכמה וחכם בבניה, בחון בהם וחקור מהם והעמד דבר על בוריו', שמציאות הבריאה יש בה בחינה, בחינת חכמה ובינה, אך למעלה מכך בו ית' אין מציאות בחינה.

ונבין עוד, 'ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשיו והיתה לה' המלוכה', והיינו שנתקן הכסא כשיכלה עמלק שהוא מעשיו, כנאמר 'כי יד על כס יה', שאין הכסא שלם עם מציאות

סוגיות במחשבה

בחן

ההבדל בין נסיון לבחינה. כי נסיון הוא מקום הבחירה, ואז אם עומד בנסיון מקבל שכר על עצם בחירתו בנסיון. אולם בחינת בחן, בו-חן. והיינו לגלות את תוכו וחובו שהוא חן, בחינת מתנת "חנם" מלשון חן, וכלשון החשק שלמה, "שיתוודע הודאי", והיינו שיצא לגילוי בחינת הודאי שלמעלה מן הספק, בחינת הודאי שלמעלה מן הנסיון, סוד הידיעה שלמעלה מן הבחירה, סוד החנם שלמעלה מהשכר.

וב' מקראות כתיב באיוב. כתיב (שם, יז, י) אני ה' חקר לב, בחן כליות, ולתת לאיש כדרכיו כפרי מעלליו. וזוה בחינת בחינה מלשון נסיון. אולם מאידך כתיב (שם, כ, יד) וה' צבאות בחן צדיק ראה כליות ולב. וכתיב (תהלים, יא, ה) ה' צדיק יבחן. והיינו בחינה עליונה, לגלות את עומק לבבו שהלב עם השי"ת, בחינת בו-חן. כי הצדיק כבר אינו במדרגת נסיון אחר שנתקיים בו שבע יפול צדיק וקם, ומכאן ואילך כל נסיונותיו אינם אלא בחינות להוציא סתר לבבו בפועל בגילוי ולהראות שליכו שלם עם השי"ת. וכמ"ש הרמב"ן (בראשית, כב, א) וז"ל, ודע, כי השם צדיק יבחן, כשהוא יודע בצדיק שיעשה רצונו וחפצו להצדיקו, יצוה אותו בנסיון, עכ"ל. ועיין זוה"ק (ח"א, קמ, ע"ב; ח"ג, קסח, ע"א).

כתיב (בראשית, מב, טו) בזאת תבחנו חי פרעה אם תצאו מזה כי אם בבוא אחיכם הקטן הנה.

ולשון תבחנו, בחינה, תרגם אונקלוס, תתברר. ובמלבי"ם (ביאור המלות, יחזקאל, כא, יח) כתב וז"ל, בחן - מענין בחינה ונסיון, עכ"ל. ומקור דבריו ברד"ק בספר השורשים (ערך בחן). אולם במצודות ציון כתב (ישעיהו, כח, טז) כתב וז"ל, (אבן) בחן - ענין מבצר חזק, כמו הקימו בחונו (לעיל, כג, יג), עכ"ל. והיינו שכאשר עומד בנסיון זהו חוזק ותוקף, והבן. ועיין עמק המלך (שער יג, פרק לה). וכמ"ש ברד"ק (ספר השורשים, שם) וז"ל, בחון נתתיך בעמי (ירמיה, ו, כז), בחולן, פירושו מבצר ומגדל, עכ"ל, עיי"ש. ומהר"י קארו (שם) כתב וז"ל, בחן לשון פלטין הוא, כמו עפל ובחן (להלן, לב, יד), עכ"ל.

וכתב בחשק שלמה (שורש נס) וז"ל, וההבדל בין בחינה לנסיון, כי הבחינה היא תכלית הנסיון וסופו, כשכבר ניסה את הדבר שהיה בספק, ומתברר לו בירורו של דבר, יקרא ממצאות הבירור בחן, כמו בזאת תבחנו (בראשית, מב, טו), ויבחנו דבריכם האמת אתכם (שם, שם, טז), דהיינו שיתוודע הודאי אחר שעכשיו הדבר בספק. לזה אמר ובחנוני נא בזאת (מלאכי, ג, י), שאע"פ שאסור לנסות את ה', מותר לבחנו, דהיינו לעשות מעשה שעל ידו תצא צדקת ה' לאור, עכ"ל.

ועוד נראה, בח-ן, בח-חב, לשון תוך, חובו, והיינו שבוחן מה גנוז בתוכו, בחובו. וזהו

מדור
רל"א
שערים

צירוף
ב-ח / ב-נ / ח-נ

מדור רל"א שערים

ב-ח

ח. נותן דורון לאויבו, כיעקב שהתקין עצמו לדורון. ועיד"ז נתגלה פנימיות הדורון, שהיא אהבה (שורשה נתינה, אהבה) ואזי מחבקו, והשורש לכך שמתחלה נלחם עם שרו של עשו, ושם כתיב ויאבק, ודרשו בחולין ויאבק - ויחבק. ולכך לבסוף חבקו עשו וינשקו.

ט. נלחם עמו באופן של ויאבק - ויחבק כנ"ל. חבק - חב-ק. והוא בחינת חשב, חב-ש. שהחיבוק צורת חבישה היא. ואזי כאשר נוצח חבשו בבית האסורים ולא רק חיבוק כנ"ל. ובפרטות אוסרו בחבל דייקא. חבל, חב-ל.

י. בוטח בבוראו שיצילו. בטח. חב-ט. ועיד"ז כביכול נכלל בבוראו, בחינת ח - ב, חובו כנ"ל.

וכאשר זוכה והקב"ה מצילו מידו אזי מודה ומשבח לבוראו על הצלתו. שבח, חב-ש. ואזי מקיים את נדרו שנדר כנ"ל, חוב שנתחייב, חוב, חב-ו. ושחיטה זו ע"י טבח אמן. טבח, חב-ט. והקרבן שמביא כהכל (ולא כקין) שהביא מבכורות צאנו ומחלביהן, כלומר, חלב, חב-ל. מן המובחר. כי פנימיות הדבר הוא המובחר ביותר. ואזי נגלת חיבתו למקום, וחיבת המקום אליו. חיבה, חב-יה. כי מהות החיבה גילוי תוך תוכו ופנימיותו (וכאשר ח"ו נכנס לתוכו רע אזי ח"כ ר"ת חיל בלע - ויקיאנו. בחינת בחל - חב-ל, שבחול מן הדבר, ולכך מקיאו). והיפך כך אכילת המן שנבלע באיברים, שעינו כעין הבדלה, חב - דל, שנגלה במן חיבתו של מקום אפילו לשפל ודל שבישראל.

ושלמות מדרגת פנימיות זו הוא יעקב. כי אברהם, ראשית, התחלה, באברהם נברא העולם. ויצחק, סוף, קץ-חי, כנודע. ויעקב, תוך. מברית מן הקצה אל הקצה. בריח, חב-רי. והוא בחינת תורה שהיא התוך של הכלי ולכך נתנה תורה בחורב, חב-רו. שם נתגלה החובו של הכל שהיא התוה"ק.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: בחר, בטח, אביחיל, זבח, אחאב, חבר, חבל, חשב, אחיטוב, בדלח, ברח, חיבה, התחבא, גבחת, בחל, חברון, בחור, בחן, חשב, בריח, גבח, אבטיח, בדלח, חגב, סחב, טבח, נבח, שבח, חבט, חוב, חורב, חלב, חצב, חלבון, חרב, חרצבות, חבק, מחבת, סנחריב, רחבעם.

ח-ב, מלשון חובו, תוכו של הדבר. וזה לעומת זה עשה אלקים, טוב לעומת רע, רע לעומת טוב. והנה יש והרשע נוגע בחיצוניות הדבר ופגמו ומקלקלו, ויש והרשע נוגע בתוכו של הדבר, ופגמו ומקלקלו. והוא בחינת אחאב - חב-אא. וכן רחבעם, חב-רעם. וכן סנחריב, חב-נסרי. שנוגעים בתוך הדבר, בחובו. והוא בחינת חרב, חורבן, חב-ר. כי מהותו של חרב, לגעת בתוך תוכו, בחובו, ושם לבטלו. וכאשר נוגעים בתוך תוכו של הדבר חובו, אז נשמעת קול צעקה הנקראת נביחה. והוא בחינת חרצבות רשע, חב-צרות, מיצר את התוך, את חובו. וזהו בדלח דקלקול, חב - דל, שנוגע בתוך, ונעשה דל. וזהו בחל, חב - ל, נוגע בתוכו ומקיאו לחוץ.

והנה כאשר חושב חרצבות רשע הנ"ל לגעת בתוך, בחובו של האדם, אזי ישנם כמה אפשרויות תנועה.

א. ברח, חרב. שמתהפך כח הרודף חרב - ל-ברח. והיינו בחר לברות. כעין משה רבינו שברח מחרב פרעה.

ב. מתחבא, מלשון חובו. והוא כעין אדה"ר שנאמר בו את קולך שמעתי בתוך הגן ואירא ואחבא. ושם נתחבא בדבר שחוצה לו. אולם כח התחבאות דתיקון, שנכנס יותר עמוק אל תוך תוכו, אל עומק חובו, אל היחידה שבנפש שם נמצא לבדו ואין זולתו יכול להכנס לשם כלל.

ג. נובח כנ"ל, לעזרה. ובעיקר קורא לחבריו. חבר, חב-ר.

ד. בוחן, בח-ן. בוחן את האפשרויות של הצלה וזאת מתוך מחשבה, חשב, חב-ש. מתוך עומק הדבר ופנימיותו, מתוך חובו של הדבר.

ה. נלחם כבחור, בח - ור, שעומד בחוזק ותוקף בעומד עליו להרע לו, וחובט בו ומכה אותו חבט, חב-ט. וכאשר נוצחו סוחבו כפגר. סחב, ס-חב, והוא בחינת סנחריב.

ו. נודר נדרים ונדבות, כעין יעקב שהקים מצבה לזבח עליה כאשר ינצל, כמ"ש אם יהיה אלקים עמדי וגו' והאבן הזאת תהיה מצבה. זבח, חב-ז.

ז. מתפלל לקב"ה ממעמקי לבו, מקירות לבו, מחובו. כעין יעקב שהתקין עצמו לג' דברים, שאחד מהם תפלה.

מדור רל"א שערים

ב-ג

בחכמה, והנמשך ממנו נקרא נתיב, והוא הוא בחינת בן הנמשך מאבא.

והנה מאב אחד יעקב, נעשה י"ב שבטים. והרי שנוסף י"א, וזהו בחינת י"א סממני הקטרת. שהעליון שבהם לבנה, בן-לה. והתחתון שבהם, חלבנה, בן-חלה. והא מקביל לראשית השבטים ואחריתם, כנ"ל. ומקום ההקטרה במזבח הפנימי. ובמזבח החיצון מקריבים קרבנות, קרבן, קר-בן. ומזבח הפנימי בן עליון, ומזבח החיצון בן תחתון.

ועיקר מקום המזבח במקדש, ומקום זה נקרא לבנון. בן-לון. ומשם נברא אדה"ר ממקום מזבח, ממקום כפרתו כמ"ש חז"ל. ושם איכא נסכים של יין היוצאים מן הענבים. ולחד מ"ד עץ שחטא בו אדה"ר גפן היה, ענבים סחטה לו. ענב, ע-בן. והתיקון במזבח, נסכים, כנ"ל. ובגד כהונה העיקרי המכפר על פגם בן לעילא, אבנט, ואמרו חז"ל שהוא חלול, בחינת נבוב, חלול, כמ"ש בלוחות, ומכפר על הגנבים. גנב, ג-בן, כנ"ל.

ומקום ביהמ"ק נתקדש ע"י עקדת יצחק שהיה שם. עקידת הבן. כנודע יצחק בגמטריא ד' פעמים בן. והוא שורש הגאולה של משיח בן יוסף, אולם בקלקול נפל לירבעם בן נבט, נבט, בן-ט. ומכח משיח בן דוד, שיצא מאבצן. אבצן אצ-בן.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: אבינדב, אבן, אביון, אבנר, אבנט, בן, גנב, נבב, זנב, בטן, בין, לבן, נוב, נביא, נבואה, נבל, לבן, נבלה, נגב, נתיב, ברנע, תבונה, גבן, לבונה, נצב, נקב, נקבה, בנימין, בטנים, בינה, לבנון, ראובן, חלבנה, נבוכדנאצר, נבט, ניב, עמינדב, נבוב, נבזראדן, נבח, בחן, נביות, סנחריב, ענבים אכדון, אבצן, בשן, זבולון, חשבון, גבעון, דיבון, נבון, תבן, ערבון, רבון, קרבן, בהן.

בן. יש תואר שם אב, אין קוראים אבות אלא לשלושה, אברהם יצחק ויעקב, ויש תואר שם בן, בנים. והוא חל על השבטים. ועיקר גילוי תואר שם בן בשבטים מתגלה בבן ראשון ואחרון, ואמצע. בן ראשון, ראובן, ראז-בן. ובן אחרון, בנימין, בן-ימין. ונתגלה אף באמצע, זבולון. בן-זול. זבולון לשון חיבור יזבלני אישי, מחבר ראשון ואחרון. והממוצע בין אבות לבנים הם אמהות, נקבה, נקב, בן-ק. ואמרו, אין אשה אלא לבנים. שמקבלות טיפה מן האב והופכת לבן. כמ"ש ויבן את הצלע (ביצירת חוה), ויבן וי - בן, ולחד מ"ד נעשית מזנב, ז-בן. בחינת עד עקרה ילדה שבעה. וכמ"ש בגדה (מה:)) בינה יתירה נתנה לאשה. בינה, בן-יה. וכן תבונה, בן - תוה. וכאשר הבן מזקין מתקיים בו אם זכה, עוד ינובון בשיבה, ינובון, בן - ינון. מתגלה שורשו של תואר בן שבו.

ודבר זה נתגלה בשבטים שעלו לגדולה, בחינת ינובון. ביששכר כתיב ולבני יששכר יודעי בינה לעתים. וביהודה כתיב "אנכי אערבנו", על בנימין בן-ימין, כנ"ל נעשה יהודה ערב - ערבון. ערב-בן. וכן אצל יוסף שנתקיים בו ירידה לצורך עליה, מתחילה נעשה אביון, בן-איו. ואח"כ נאמר בו אין נבון וחכם כמור. נבון, בן-נו. ובו נגלה בחינת בחינה, בחן, בוחן מכת הבינה. ובו נאמר משם רועה אבן ישראל. אבן א-בן. וכן מתחילה גנבו את יוסף ומכרוהו. גנב, ג-בן. כי יוסף מנשה ואפרים נחשבים ג' בנים.

ושורש לידת השבטים - בנים אצל לבן דייקא. לבן, ל-בן. אולם נתהפך מלבן לנבל (עיין בפרק חלק). לנבל הבן, בחינת בהמה, גמטריא בן, ומאכלה של בהמה תבן, ת-בן. ואחריתה נבלה, בן - לה. ובתיקון אליהו, גימטריא בן, כנודע. היפך כלב גמטריא בן, שנותנים לו בהמה שנתנבלה, כמ"ש בשר בשדה טריפה וגו' לכלב וגו'. שנובח, נבח, נב - ח.

ושורש הבן באב, ואמרו "ל"ב נתיבות חכמה". נתיב, בן-תי. כי יש את עצם האב, בחינת אב

מדור רל"א שערים

ח-נ

והמשיך בירור זה ביציאתם ממצרים, בקריעת ים סוף שנקרע ע"י נחשון בן עמינדב, נחשון, חן-שון, תיקון חן שנטל נחש, נחש-ון. והמשיך בירור זה במדבר במשכן ע"י מזבח הנחשת, חן-שת. כי הקורבנות לריח ניחות, נח-יות. ומנתחים הקרבן, נתח, חן-ת. וכאשר חטאו, גילה הקב"ה י"ג מדות רחמים, וחד מהם מדת חנון, חן-נן. חונן מתוך חן, מעין מתנת חנם. והיא היפך עזות פנים, מצח נחושה, חן-שוה.

והנה השתא החן אצל אוה"ע כנ"ל, אולם לא אצל אומה אחת במיוחד, כי בא סנחריב ובלבל את האומות. סנחריב, חן-סריב, והיינו שבלבל את החן אצל כולם, ולכך נחלש. וכשיבוא משיח יברר החן הנפול, ויצרף את הרשעים, בחינת חלבנה, חן-לבה, לתוך הקדושה. ושורש בירור זה ע"י אליהו הנקרא חרבונה, חן-רבוה. ואזי יחזרו ישראל למדרגת חתן וכלה עם הקב"ה, חתן, חן-ת, בחינת חן אשה על בעלה. ואזי ישיגו מנוחה שלמה, נח.

ששרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: אחינדב, אחינעם, אחישנה, אלחנן, אחשדרפנים, האחשתרנים, הגדחת, בתחפנחס, חלבנה, חנה, חנוך, חנון, חניאל, חנניה, חנפי, יהוחנן, ויפשחני, לחנניה, ממחנים, מנחליאל, נחור, נחשת, זנות, זנח, חברנה, חונן, חיצונה, חכמוני, חנה, חנון, חניאל, חנטה, חנינה, חנית, חנם, חנמאל, חנן, חננאל, חנניה, חנניהו, חנף, חפני, חרבונה, יוחנן, מחנה, מחנך, מנוח, מנוחה, למנח, מנחם, אנחה, נבח, נגח, נדח, נדחה, נח, נוכח, נחום, נחוץ, נחור, נחושה, נחל, נחליאל, נחלה, נחמד, נחמה, נחמיה, נחרפת, נחרץ, נחש, נחשון, נחשת, נחשתן, נחת, ניהח, נכת, נפת, נפוח, נצח, נתח, סנחריב, פינחס, אחרון, אחימן, אלחנן, גחון, גיחון, חביון, חברון, חורון, חזון, חלבון, חלון, חן, חנון, חנן, חצרון, חרמון, חרן, חשבון, חשן, חתן, סיחון, שלחן, שחין, מחלון, חסין, חצצון, חפזון, בחן.

ראש וראשון שנאמר בו שהיה בו חן, הוא נח, וכמ"ש ונח מצא חן, נח אותיות חן, כנודע. ונקרא צדיק כמ"ש ראיתי לפני צדיק, ונתקיים בו ה' צדיק יבחן, בחן, ב - חן, בחנו ומצא בו חן. ומכאן הושרש שורש חן לבני נח. וכמ"ש בליקוטי מוהר"ן (תורה א') וז"ל, כי עכשיו בעוונותינו הרבים, חן וחשיבות האמיתי של ישראל נפל (בחינת זנח, ז-חן, נזנח מבני ישראל) כי עכשיו (חן דקלקול, חנף, חן-ף) עיקר החשיבות והחן הוא אצלם, עכ"ל.

ועיקר החן אצל אוה"ע, נמצא אצל סיחון, סוי-חן. אולם תחלה היה אצל חרן, חן-ר. ושורשו הדק אצל נחש, חן-ש, שנתקלל על "גחונך תלך", גחון, גו-חן. שפיתה חוה לאכול מעץ הדעת, דכתיב ביה ונחמד העץ להשכיל, נחמד, חן-דם. ותחלה בא חנוך, חן-וך, לתקנו, וכן נח. ואח"כ הוברר ע"י אברהם שיצא מחרן, והיינו שהוציא החן עמו. אולם חלק נשאר אצל נחור, חן-ור. והשלים חלקו, ונקבר בחברון, ברו-חן. ושם גר אחימן, חן-אים. ונמשך בירור זה במכות מצרים, שחין, שי-חן. וביציאתם ממצרים, כמ"ש ונתתי את חן העם הזה. והוציאו החן עמהם, וכמ"ש כי בחפזון יצאתם ממצרים, חפזון, פזו-חן.

אולם יציאתם לא היתה שלמה, וכמ"ש זכרנו את הדגה אשר אכלנו במצרים חנם, חן-ם. ולכך מתו חלקם במכת חושך, והם חלקי החן שנשארו במצרים, ואלו שרוצים לשוב למצרים, רצונם לשוב לאלו שמתו. משא"כ גאולה העתידה, גאולת חן גמורה, בחינת לבל ידח ממנו נדח, חן-ד. ובבחינת נצח ישראל לא ישקר, נצח, חן-צ. ושורשו בגאולת מצרים, כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות. נצח גימט' פסח, כנודע. והוא ע"י משיח הנקרא מנחם, חן-מם.

מדור קבלה

בלבביפדיה קבלה
בחן

מילון ערכים בקבלה
בחן

אוצר האותיות
בחון

אוצר האותיות
בחינה

בלבביפדיה קבלה

בחן

אור א"ס

כתב בשפע טל (הקדמה בן מאה שנה) וז"ל, צריך שתדע שהקב"ה יתברך שמו ויתעלה זכרו לעד ולנצח נצחים, הוא פשוט בתכלית הפשיטות בלי רבוי ופירוד וחלוק וחבור ומנין, ובכל בחינה ובכל צד שאתה בוחן בו, אין אתה בוחן רק אחדות כח אור פשוט שאין בו גבול ותכלית לפשיטות אורו ב"ה, עכ"ל, עיי"ש (ש"א, פ"א).

צמצום

מצרים, ובחינה שנאמרה בתורה נאמרה במצרים, שאמר יוסף (בראשית, מב, טו) בזאת תבחנו. בחינה אם יורידו בנימין למצרים. ועומק הבחינה לבחון גבולות ומיצרים של הדבר.

ומאידך, כתיב (ירמיהו, נא, מד) חומת בבל נפלה, ר"ת בחן.

קן

כח המחבר בין א"ס לנבראים. וכתיב (ירמיה, יב, ג) ובחנת לבי אתך. וזהו עומק הבחינה, כמה קשור ודבוק בו ית"ש.

עיגולים

אות סמ"ך, צורת עיגול. בחן עולה בגימט' סמ"ך.

יושר

בוחן היושר. וכמ"ש (דה"י, א, כט, יז) וידעתני אלהי, כי אתה בחן לבב ומישרים תרצה, אני בישר לבבי התנדבתי כל אלה. ואמרו (זוה"ק, בראשית, קמ, ע"א) קב"ה מדקדק עם צדקיא תדיר, ככל עובדין דאינון עבדין, בגין דידע

דלא יסטון "לימנא ושמאלה", בגין כך אבחנו לו.

שערות

שער - עשר. ועל מעשר כתיב (מלאכי, ג, י) הביאו את כל המעשר וגו', ובחנוני נא בזאת. ואמרו (תנחומא, ראה, א) ומי בחן המעשרות, דורו של חזקיהו.

עין רמ"ק (ספ"י, פ"א, מ"ג) וז"ל, בחון בהם וחקור מהם - הנה החקירה היא מרובה מהבחינה, והדבר הנחקר אינו כדבר הנבחן, לזה אמר כי בעצם הספירות (עשר" ספירות) דהיינו בהם אין ראוי לחקור אלא לבחון, דהיינו השכלת הדבר הבחון, עכ"ל. וי' נסיונות נתנסו אבותינו בצאתם ממצרים. וכתיב (תהלים, צה, ט) אשר נסוני אבותיכם, בחנוני וראו פעלי

אזן

אז-ן, כנודע. וכתב בחשק שלמה (השרשים, שורש ב-ח) וז"ל, ב-ח, שם, והנחתו על אותו הצלול והרעש הנשמע באויר ע"י תנועת הגשם, העובר בו במהירות עצום, שע"י התנגדות האויר הנדחק עם הגשם הדוחק יתהוה צלצול ורעש, ויתחלף לפי איכות הגשם העובר וכו'. ושמוש ב-ח, אבחת חרב (יחזקאל, כא, כ). ובתוספת האות נ' להוראת קול נביחת הכלבים, לא יוכלו לנבוח (ישעיה, נו, י), עכ"ל, עיי"ש. ועיין סנהדרין (סג, ע"ב) נבחן - כלב.

וכתיב (איוב, לד, ג) אזן מילים תבחן. והקב"ה את משה בחן בצאן (עין שמ"ר, ד, ב). צאן, צא-ן, ודו"ק.

אזן, גימט' חן, בחן, נוטריקון בו חן, ודו"ק היטב. וכן יבחן ר"ת נשא חן בעיני.

שלא לשמה, ומעתיק רק את חלקי הלשמה לא"ק.

אריך

מ"ג מידות רחמים, חנון, וזהו סילוק מידת הבחינה (לשון ב-חן), וניתנה אע"פ שאינו ראוי. חנון ובחן דבר והיפוכו. ומכאן אריך נעשה סילוק הבחן.

אבא

אבא ואמא שורש לזו"ן בכללות, ובפרטות שורש למידות עצמם. וכתב הראב"ד (ספ"י, פ"א, מ"ד) וז"ל, בחון בהם - פירוש, כאשר אתה מתעסק בחכמה ובבינה, בחון, כלומר יש לך לבחון ולזקק ולעמוד על תכלית ושרש של גדולה וגבורה, כיצד היה שורשם בחכמה ובבינה, עכ"ל.

ולחיפך מצד הקלקול כתיב (משלי, כ, כ) מקלל אביו ואמו ידעך - נרו באשון חשך, ר"ת בחן.

אמא

בחן, בן-ח. בחינת אם המולידה בינה - אמא - ח', כנודע. ונאמר על בנימין, בבוא אחיכם הקטן, הנה, בן-אוני, שנקרא כן ע"י אמו, ע"ש אמו.

ז"א

שם מ"ה. וכתב בפתחי עינים (סדר ברכת המזון) וז"ל, בחן - גימט' מלוי רבוע מ"ה, עכ"ל.

ועיין גר"א (ספ"י, פ"א, מ"ד) וז"ל, אב"ג מספרן ששה, וכו', ואמר בחון, היינו בב' אם תכפול אותו בעצמו יהיה ד', ואם תכפול בג' יהיה ו', עכ"ל, עיי"ש.

נוק'

בית. וכתב הרד"ק (ספר השורשים, ערך בחן) וז"ל, בחון נתתיך בעמי (ירמיה, ו, כז), בחולם, פירוש מבצר ומגדל. וכן הקימו בחוניו (ישעיה, כג, יג), והוא בשורק, והוא מן הדגושים, לפיכך לא

כתב הראב"ד (ספ"י, פ"א, מ"ד) וז"ל, בחון בהם - פירוש, יש לך לבחון, כי הראיה והשמיעה והריח והטעם והמישוש והרצון, אע"פ שהם פעולות שונות זו מזו, כולם יוצאות ונובעות מכח החכמה והבינה שבאדם, והם עצמם מכח עליון שהוא אחד (כתר), ולפיכך יתדמו כל אלו המלאכות בחלום בחזיון הלילה מבלי האיברים הנושאים להם, עכ"ל. וביחס שונה, בחינה בחושים עצמן, כמ"ש במלבי"ם (משלי, א, ד) וז"ל, שהדעת נקנה ע"י רוב הבחינה בחושים או השימוש במושכלות, עכ"ל.

חוטם

כתיב (בראשית, ב, ז) באפיו נשמת חיים, ר"ת בחן. וכן כתיב (ישעיה, נב, טז) חרש נופח באש, ר"ת בחן, בבחינת ויפח באפיו.

פה

דיבור. וכתיב (איוב, לד, ג) מילים תבחן. וכתיב (שם, שם, לה-לו) איוב לא בדעת ידבר ודבריו לא בהשכיל, אבי יבחן איוב וגו'.

אכילה. ואמרו (ירושלמי, ר"ה, פ"א, ה"ג) לרגעים תבחננו, זו אכילתו.

עינים - שבירה

חורבן, חרב-ון, חרב ההורגת. וכתב הרד"ק (ספר השורשים, ערך בחן) וז"ל, החרב הזאת הוצאה מתערה לבחון בה בני אדם ולנסותם, עכ"ל. וקאי על הפסוק (יחזקאל, כא, יח) כי בחן ומה אם גם שבת.

ובדרך רמז, כתיב (יחזקאל, לב, כג) חללים נופלים בחרב, ר"ת בחן.

עין - עפעפים. וכתיב (תהלים, יא, ד) עפעפיו יבחנו בני אדם.

עתיק

בעולם דידן יש שכר בעיקר על השלא לשמה, אולם לעת"ל בא"ק כולו לשמה. ועתיק בוחן כליות ולב מה נעשה לשמה ומה נעשה

עיי"ש. וז"ל בעל אוצר השם (ספ"י, פ"א) בחון בהם - ירצה שיבחון בחכמה ובבינה בשקול דעתו איזה דבר נשפע מעצמם, עכ"ל. וכתב המלבי"ם (משלי, א, ד) וז"ל, שהדעת נקנה ע"י רוב הבחינה בחושים, עכ"ל.

חסד

כסף. וכתבי (משלי, יז, יג) מצרף לכסף וכו' לזהב ובחן לבות ה'. ואמרו (ילק"ש, תהלים, תרמ"ד) ה' צדיק יבחן, זה אברהם, שנאמר והאלקים נסה את אברהם. וכתב הראב"ד (ספ"י, פ"א, מ"ד) וז"ל, הבחינה והצרוף משמעות אחד להם, והוא לזקק ולברר, שנאמר וצרפתים כצרוף את הכסף (חסד) ובחנתים כבחון את הזהב, עכ"ל. וכתב בספר הפליאה (ד"ה ממשלה עת רקוד) וז"ל, בחון בהם - בגדולה ובגבורה, והם חסד ופחד, עכ"ל. וכן הוא בראב"ד (ספ"י, פ"ד, מ"ב).

מים. וכתבי (תהלים, פא, ח) אבחנך על מי מריבה.

גבורה

זהב. וכתבי (זכריה, יג, יט) ובחנתים כבחן את הזהב.

אמרו (ר"ה, טז, ע"א) ר' נתן אומר, אדם נידון בכל שעה, שנאמר לרגעים תבחננו.

תפארת

אמת. וכתבי (בראשית, מב, טו) בזאת תבחנו וגו' ויבחנו דבריכם האמת אתכם. ופירש בנחלת יעקב (פסוק ט) וז"ל, "באמת" תבחנו, עכ"ל. וז"ל המאירי (חיבור התשובה, שבר גאון, מאמר ב, פ"א) בחן האמת מן השקר, עכ"ל. וז"ל ספר הבהיר, דעת זו האמת, וכן הדעת שבו בחון האדם את האמת, עכ"ל. ועיין רמח"ל תקט"ו תפלות (תפלה רו). ואמרו (תיקונים, תיקון סט, קב, ע"א) מצרף לכסף, דא אברהם. כור לזהב, דא יצחק. בוחן לבות ה', דא יעקב.

נצח

צד מעלה. וכתב הרד"ק (מלכים, ב, ה, כד) וז"ל, ובחן - שהוא מקום גבוה, עכ"ל. ועוד כתב

נשתנה עם הכנוי ונפתחה בחן הבית. ובמשקל אחר עפל ובחן (שם, לב, יד), ומשקל אחר אבן בחן (שם, כח, טז), ענין הכל מבצר, עכ"ל.

וכתיב (משלי, יד, א) חכמות נשים בנתה ביתה, ר"ת בחן.

כתר

כתב הרמ"ק (פרדס רימונים, שער כג, ערך אבן) וז"ל, אבן בוחן - וזהו בסוד שמבחנת ומנסה לצדיקים כענין עשר נסיונות שנתנסה אע"ה. ובבחינה זו שתי בחינות. או בחינת יניקתה מן הדין, ומשם בוחנת הצדיקים. או מצד יניקתה מן הרחמים ומתעלית עד הכתר, עכ"ל, עיי"ש.

וכתב הגר"א (ספ"י, פ"א, מ"ה) וז"ל, אין שום השגה בכתר כמ"ש במופלא ממך וכו', שכך אמר לעיל בחון בהם, אבל בכתר אף הבחינה אסור, עכ"ל.

חכמה

כתב הרד"ק (תהלים, ז, י) ובחן לבות וכליות אלקים צדיק - הוא שהוא בוחן לבות ויודע מחשבות האדם, עכ"ל. וזה לשון חובות הלבבות (ש"ז, שער התשובה, פ"י) "בחן ביתרון שכלך והכרתך", עכ"ל. ואמרו (שוחר טוב, יד, א) והלב גומר את המחשבה בעצת הכליות לפיכך אינו מזכיר בפסוק (ה' חוקר לב ובוחן כליות) אלא לב וכליות בלבד.

בינה

לב. וכתבי (ירמיה, יא, כ) בחן כליות ולב. וכתבי (תהלים, ז, י) ובחן לבות וכליות אלקים צדיק. וכתבי (משלי, יז, ג) ובחן לבות ה'.

דעת

דעת בוחנת, וכלשון האור החיים (במדבר, יב, ו) כשישמע הדברים תהיה דעתו מעורבבת, ולא תבחן אזנו מילין להשכיל הנדבר, כי דעתו מעורבת, עכ"ל. כי הדעת בחינת "רעיא מהימנא". ואמרו (תנחומא, שמות, י) ה' צדיק יבחן, אמר הוא בוחן הצדיקים במרעה, דוד נבחן במרעה וכו', אף משה נבחן במרעה,

נסיון, עכ"ל. וז"ל המלבי"ם (איוב, ז, יח, ביאור המלות) והבחינה נרדף עם הנסיון, שיבחנונו בכל רגע לדעת תכונתו וענינו, עכ"ל.

נשמה

כתב בעמק המלך (שער טז, פרק מא) וז"ל, ה' צדיק יבחן - כשבוחן אותו בנסיון, יעשנו כמו אבן בוחן חזק באמונתו, ואז נשמתו גוברת על תאות גופו, עכ"ל. ועיין זוה"ק (בראשית, קמ, ע"ב).

חיה

כתב רש"ר הירש (כי תבא, כא, יז) וז"ל, האב רואה את "אנו" רק בילד חי וכן קיימא, ודבר זה נבחן בתחושת האובדן אם ימות הילד אחרי לידתו, "מי שלבו דוה עליו", עכ"ל.

ובדרך רמז, בו נפש חיה (בראשית, א, ל), ר"ת בחן.

וכתיב (בראשית, מב, טו) בזאת תבחנו "חי" פרעה אם תצאו מזה.

יחידה

דוד המלך שממנו יצא משיח אמר (תהלים, כו, ב) בחנני ה' ונסני צרפה כליותי ולבי. וכן אמר (שם, קלט, כג) חקרני אל ודע לבבי בחנני ודע שרעפי. ועיין סנהדרין (קז, ע"א). ורצה לברר מתוכו את נשמת משיח, ודו"ק היטב.

ועיין רש"י (ישעיה, כח, טז) וז"ל, והעמדתי מלך משיח שיהא בציון לאבן בוחן, עכ"ל. ועיין שפתי כהן (פרשת ויצא, גימטריאות) וז"ל, וגללו את האבן, אין אבן אלא משיח, שנאמר אבן בחן פנת יקרת, את האבן גימט' המלך המשיח.

(ישעיהו, לב, יד) וז"ל, ובחן - מגדלים גבוהים, עכ"ל.

וכתיב (איוב, לד, לו) אבי יבחן איוב עד נצח.

הוד

נו"ה, רגלים על ירך. וכתיב (יחזקאל, כא, יא) ספק כף אל ירך, כי בחן ומה אם גם שבט מאסת וגו'. ועיין מלבי"ם (שם).

יסוד

צדיק. וכתיב (תהלים, יא, ה) ה' צדיק יבחן. ועיין זוה"ק (תולדות, קמ, ע"ב. ושלח, קסח, ע"א). ו"יוסף" אמר לאחרים (בראשית, מב, טו) בזאת תבחנו. ועיין עמק המלך (שער יג, פרק לה).

מלכות

אבן. וכתיב (ישעיה, כח, טז) אבן בחן. וכמ"ש בזוה"ק (פקודי, רל, ע"א) דא שכינתא, דאקרי אבן בחן. וכן בזהר חדש (תיקונים, ח"ב, סח, ע"א) ושכינתא מאלין תלת סיטרין אתקריאת לון אבן בחן. והוא בחינת פינה, קצה, מלכות סוף הקומה. וזש"כ (ישעיה, כח, טז) אבן בחן פינת יקרת וגו'. ועיין גר"א (תיקון יא מתיקונים אחרונים) וז"ל, דהאי אבנא - ר"ל מלכות דמלכות, והיא אבן בחן, עכ"ל. וכתב הלשם (הקדו"ש, שער הפונה קדים, פ"ג) וז"ל, וכן נקרא מלך, אדני, אדון הכל, ע"ש שהוא בוחן ודן את כל דרכיהם בחוקתיו ותורתיו, עכ"ל.

נפש

נפש שיתופא דגופא. וכתב בעבודת הקודש (ח"א, פ"ט) וז"ל, ומבשרי אחזה אלוה, כלומר שמבחינת גופו היה בוחן האלהות, עכ"ל.

רוח

ברוח עיקר הבחירה, ושם הניסיון. וכתב הרד"ק (ספר השורשים, ערך בחן) וז"ל, ענין כולם

מילון ערכים בקבלה

בחן

בית עולמים (שם). וזש"כ בוחן כליות ולב. כליות סוד צדיק יבחן, ולב, סוד בחינה בבחינת לב, בינה. ומדרגה זו היא אחרי ז"ת, בחינת שבע יפול צדיק וקם, והבן.

ואמרו בספי (פ"א, מ"ג) הבן בחכמה וחכם בבינה, בחון בהם וכו'. וכמה ביאורים נאמר מהו בחון בהם.

א. כתב בפירוש ר"י סגי נהור (שם) וז"ל, בחון הבנה בהם, כי אין לשון בחינה אלא בדבר אחר, לא יאמר אדם בחנתי ממנו אלא בו בסבה, לכן הבחינה ע"י דבר אחר, שיבחון בחכמה הבינה, עכ"ל.

ב. ברמב"ן כתב שם, וז"ל, בחון בהם, בעצמם ענין הנתיבות שהם מופרשות זו מזו, ופעלו עצם כבוד אחד, עכ"ל.

ג. בפירוש ר"י ברצלוני (שם) כתב וז"ל, בחון בהם בספירות, כלומר ראה ובחון בהם האיק נפלאות ונבראות בחכמה, עכ"ל.

ד. כתב הראב"ד (שם) וז"ל, בחון בהם, פירוש באצילות הנמשך לחכמה ובינה, והן הגדולה והגבורה, אין היה שרשם בחכמה ובינה, עכ"ל. ועיין פירוש אוצר השם (שם). וגר"א (שם). ועיין ספר הפליאה (ד"ה ממשלה).

ה. כתב הראב"ד שם, וז"ל, יש לך לבחון כי הראיה והשמיעה והריח והטעם והמישוש והרצון, אע"פ שהם פעולות שונות זו מזו, כולן יוצאות ונובעות מכח החכמה והבינה שבאדם, והם עצמם מכח עליון שהוא כח אחד, עכ"ל, עיי"ש עוד.

ו. כתב ברמ"ק (שם) וז"ל, ובשניהם ביחד, בחון בהם, דהיינו בחינת חכמה, עכ"ל, עיי"ש.

כתב בעמק המלך (שער יג, פרק לה) וז"ל, ועל דא ה' צדיק יבחן, ובטש ביה, וכדין נהיר ואתקיף בנהירו (זוה"ק, ח"ג, קסח, ע"א), כמה דאת אמר אבן בחן, שהוא לשון חוזק ותוקף, כלומר שהקב"ה נותן להצדיק בבחינה זו תוקף וכח לשלוט על הגוף, עכ"ל.

והוא בחינת מלכות, כמ"ש בזוה"ק (ח"א, קמ, ע"ב). ובפרטות כתב הגר"א (תיקונים, תיקון יא מתיקונים אחרונים) וז"ל, דהאי אבנא ר"ל מלכות דמלכות, והיא אבן בחן, עכ"ל. וביאר בשפע טל (חלק טל, שער א, פרק ב) וז"ל, ספירת המלכות נקראת אבן, מפני שהיא יסוד ואבן פינה אבן בוחן, שכל הבנין ר"ל כל האצילות נסמך עליה, עכ"ל. ועיין פרדס רימונים (שער כג, פ"א, ערך אבן). והיא בוחנת היסוד, צדיק, כמ"ש ה' צדיק יבחן, וכמ"ש בספר הגירושין לרמ"ק (אות צו). ועיין רמח"ל (תקט"ו תפלות, תפלה כג). וכתב בקול התור (ח"א) וז"ל, כלל גדול הוא עפ"י רבינו, שכל הדברים שעתידיים לבוא בשלמות הגאולה, מתחילים קימעה קימעה גם באתחלתא, וכן בנין ירושלים, להתחיל אפילו מאבן אחת, עפ"י הכתוב הנני יסד בציון אבן, אבן בחן, כי האבן הזאת היא למבחן להוכיח את הרצון לבנות ירושלים ולהרחיב מקום אהלה, עכ"ל.

ושורש מלכות במילוי רבוע מ"ה, והבן. וכתב בפתח עינים (סדר ברכת המזון) וז"ל, בחן - גימט' מלוי רבוע מ"ה, עכ"ל.

ויש בחינה עליונה יותר של בחן, והיא בבינה, כמ"ש בזוה"ק (ח"ג, קלח, ע"ב) בהוא נוקבא דאודנא ומסטרא דאתפשטותא דההוא חללא דחמשין תרעין אתפשט בגופא באתר דלבא שארי, ועל דא באודנא קרי ביה בחינה ובלבא קרי ביה בחינה, דכתיב און מילים תבחן, וכתיב בוחן לבות וכליות, משום דמאתר חד מתשפטיין. תאנא בצניעותא דספרא, כמה דאודנא דא אבחן בין טוב ובין ביש, כך כלא, עיי"ש. ועיין בפירוש

אוצר האותיות

בחון

ומן הבנין שהוא נקרא דעת שהוא בני מהם, כלומר לא על החכמה והבינה, אלא על החג"ת שמתפשט ונבנה מהם, שהוא חוקר כבר על מה שנתפשט.

ומן הבנין שהוא נקרא דעת שהוא בני מהם - לכאורה הוא מתכוון לחסד גבורה תפארת, והתפארת נקראת דעת, אך זה קצת דחוק, ויותר נראה שהכוונה לדעת שהיא המשכה מהחכמה ובינה לזו"ן. שיש דעת שהיא למעלה מאבא ואמא שמזווגת את אבא ואמא שהיא נקראת 'מזלא' שזה דעת עליון, ויש דעת שמתפשטת בתוך ו"ק שזה נקרא פנימיות ו"ק, הארת יסוד אבא ואמא שמתפשט בז"א. ובפשטות הוא מתכוון כאן לדעת שהיא שורש לז"א, כמו שכתב שמכחו נמשך החג"ת שהוא בני מהם.

ועדיין לא נתבאר דיו מדוע בחכמה ובינה נאמר לשון של בחינה, ועל החלק שנמשך לשון של חקירה, ודאי שהלשון חקירה מורה על יותר הבנה בדבר שהוא חוקר בו לעומקו, משא"כ בחינה בדבר, זה סוג של התבוננות, ובפשטות כוונת הדבר שבחכמה ובינה ההשגה היא יותר קשה פחות מושגת, לכן נאמר לשון של בחינה בעלמא, מה שאין חקירה במקום היותר מושג.

והעמד דבר על בוריו - פירוש דבר - צדק צדק בלשון הראשונים זה נקרא מלכות, בשפת הראשונים לא קראו לה מלכות על דרך כלל אלא קראו לה צדק.

והעמד דבר על בוריו - פירוש ולפי שהוא סוף כלומר המלכות הצדק היא הסוף העמד הסוף ותקשרנו בתחילתו שהוא נקרא בוריו ולכן נאמר בוריו, בוריו זה מלשון כחו שורשו

"בחון בהם וחקור מהם, והעמד דבר על בוריו והשב יוצר על מכוננו". הרי נתבאר כאן ארבעה חלקים, א. בחון בהם, ב. חקור מהם, ג. והעמד דבר על בוריו, ד. והשב יוצר על מכוננו.

ויל"ע דהגם דפשיטא דהסיפא קאי על הרישא של המשנה, שדיברה בכללות על עשרת הספירות, אך מדקדוק הלשון נראה שהוא מדבר על חלק מהספירות וביחס אחר כפי שיבואר בס"ד.

ביאור הרמב"ן בד' חלקי המשנה

הרמב"ן מבאר, בחון בהם - לא כתוב בחון בו אלא בהם לשון רבים, פירוש בחכמה ובינה, ובמשך מהם הנמשך מהם.

כלומר מה שתבחון זה בחכמה ובינה איך הדבר נמשך מהם, כמו שראינו לעיל הבן בחכמה וחכם בבינה, תראה איך שורש הבינה בחכמה, ואיך מהחכמה יוצאת הבינה בפועל. עכשיו זה ביחס לזו"ן מחסד ועד מלכות ששורשם בחכמה ובינה. כלומר 'ובמשך הנמשך מהם' אין הכוונה שזה שני דברים, דהיינו א' לבחון בחכמה ובינה, ב' לבחון בנמשך מהם, אלא שתבחון בחכמה ובינה איך נמשך מהם, והיינו בחון בחכמה ובינה איך קיים שם שורש הזו"ן, ואיך הוא נמשך מהם בפועל. לא לבחון לעצמו בחכמה ובינה ובמשך הנמשך מהם. אלא כמו שהבן בחכמה וחכם בבינה כוונת הדבר איך קיים שורש הבינה בחכמה, ואיך הבינה נמשכת מהחכמה, על אותו משקל דברי הרמב"ן כאן, תבחון בחכמה ובינה איך קיים שמה הזו"ן בשורש, ואיך זה נמשך מהם בפועל.

וחקור מהם - פירוש מן הגדולה והגבורה,

ביאור הרמב"ן והחילוק שבין ביאור הראב"ד לביאור הרמב"ן

אומר הראב"ד (לשונו בארוכה ביחס ללשון הרמב"ן) בחון בהם - פירוש כאשר אתה מתעסק בחכמה ובבינה בחון, כלומר יש לך לבחון ולזקק ולעמוד על תכלית ושורש של גדולה וגבורה כיצד היה שורשם בחכמה ובבינה, כי הבחינה והצירוף משמעות אחד להם, והוא לזקק ולברר, שנאמר וצרפתים כצרוף את הכסף (חסד) ובחנתים כבחון את הזהב - שזה גבורה, ולפיכך אמר בחון בהם פירוש באצילות הנמשך לחכמה ובינה והן הגדולה והגבורה איך היה שורשם בחכמה ובינה עכ"ל.

לכאורה היה לו לומר, פירוש באצילות הנמשך מחכמה ובינה לא לחכמה ובינה, לומר שהוא מתכוון על שורש החכמה והבינה שנמשכים מהכתר שזה השורש של הגדולה והגבורה קצת קשה.

ודברי הראב"ד הם כהרמב"ן, ברמב"ן נתבאר שההגדרה היא, איך זה היה קיים בחכמה ובינה לפני ההימשכות כשורש, ואיך זה קיים כנמשך, והראב"ד רק בירר את המילה לבחון לזקק כלומר בחינת הדבר וזיקוק הדבר שאני רואה דבר ברור, הבחינה והצירוף משמעות אחד להם לזקק ולברר, כלומר זה מעמיד דבר ברור.

וחקור מהם - פירוש כאשר הגעת לדעת שורשי הגדולה והגבורה בחכמה ובינה, עוד חייב אתה לחקור מן הגדולה והגבורה אשר השגת בחכמה איך היו הנצח וההוד בכח החכמה והבינה, וזה שונה מדברי הרמב"ן שצריך לראות איך הנצח וההוד נמצאים בחכמה ובינה, עד שהיו ראויים לצאת מכח גדולה וגבורה שבהם, כלומר שורש הנצח וההוד הוא בחכמה ובינה, ומהם יוצאים והם מתחילים להתגלות בחסד ובגבורה והם נתגלים בנצח וההוד, שורשם

עוצמתו כמו שהוא ממשיך ואומר וכל שאר הדברים נקרא בוריו לפי שמהם כחו. ולשון בוריו משענתו רמז לצדיק יסוד עולם, כלומר על הדבר שממנו הוא נשען, פירוש דבר צדק ואתה צריך לקשור את הסוף ולראות על מה המלכות נשענת, וזה על היסוד. ולפי שהוא הסוף, יש להעמיד הסוף, ולקשרו בתחילתו שהוא נקרא בוריו, שהוא היסוד הבוריו של הצדק שעליו הוא עומד. והוא רמז לצדיק יסוד עולם שממנו הוא נשען.

כלומר צריך לבחון בחכמה ובבינה איך מתפשט מהם הזו"ן, גדולה וגבורה, אבל לכאורה כל ההמשך, חקור מהם בעצם הגדולה והגבורה עצמם במהותם ובדעת המתפשטת, העמד דבר על בוריו על צדק תראה איך הם נמשכים מהצדיק יסוד עולם.

והשב יוצר על מכונו, - פירוש תן לרחמים כח תשובה, על מכונו זהו נצח והוד, וכל כח המכינו על כנו קרוי כן. הנצח והוד נקראים כנו, מלשון כן מלשון כלי המקבל, כיור וכנו, דבר שמחזיק אותו. ובזה תעמיד את הבירור של נצח והוד, שהם בבחינת דבר שמעמיד כל דבר מבחינת רגלין וכמו שבגוף האדם הכל עומד על רגליו של האדם, על אותו משקל במשל של ספירות נצח והוד הם מעמידים כל דבר.

ועדיין לא נתבאר לשון 'יוצר', ולשון 'השב', - תן לרחמים כח תשובה על מכונו, לא תשובה מלשון תשובה של חטא, אלא כלומר להשיב אותם על מכונו. רחמים בפשטות זה קו אמצע זה תפארת, זה הגדרת תן לרחמים כח התשובה. והיינו שהכח להשיב רחמים על הכן שלו הוא שהם יחולו על הנצח והוד, כפי שאת המלכות משעינים על היסוד.

אלו הם ארבעת החלקים שנתבארו בדברי הרמב"ן, נשארו עוד כמה נקודות פתוחות שבעזר ה' לפחות חלקם יתבארו תוך כדי הדברים בדברי הראשונים.

בחכמה ובבינה תחילת התגלותם בחסד ובגבורה, והם מתגלים בנצח והוד.

וממשיך הראב"ד 'ולכן אמר וחקור מהם ולא אמר וחקור בהם כמו שאמר בחון בהם'. כי כשאני חוקר בהם אני חוקר בחכמה ובבינה איך יצא ממנו החסד והגבורה, אבל החקור מהם זה איך הם שורשי הנצח וההוד, הרי הנצח וההוד לא יצאו להדיא בהתגלות מהחכמה והבינה אלא באופן נעלם, לכן זה חקור מהם מהשורש שלו.

לדברי הרמב"ן המילה מהם יותר קשה למה זה מהם?, לדברי הראב"ד הלשון מהם יותר מקבל בהירות כי כשאני חוקר על החכמה והבינה כלפי הגדולה והגבורה אז זה בהם כי בהם זה מתגלה שמשם הם יוצאים, מה שאין כן הנצח וההוד לא רואים שהם יוצאים להדיא מהחכמה והבינה אלא זה שורש יותר רחוק, אז זה מעין שכשאני מסתכל מאיפה הנצח וההוד הגיעו אני רואה שהם הגיעו מהם, אז חקור מהם איך הם באו מהם?, הדבר שאני רואה להדיא שהוא מתגלה אז אני מגדיר אותו בהם, כי ראיתי את החכמה והבינה איך הם מוציאים את הגדולה ואת הגבורה ואני חוקר בהם איך זה יצא מהם, משא"כ בדבר שהוא כבר דור שלישי אז אני חוקר מאיפה הוא בא, זה מהם, אך לרמב"ן תיבת 'מהם' מתייחס רק לספירת הדעת, וקשה קצת הלשון.

צריך להבין ראשית כל את המשמעות, והלשוניות יש שהם יותר מבוארים ויש כאלו שהם קצת יותר קשים.

העמד דבר על בוריו - פירוש דבר שנאמר לפניו ילך דבר ונאמר נכבדות מדובר בך שהוא מלשון כבוד, (עטרת) שנאמר אז דיברת בחזון לחסידיך כלומר שלשון דיבור זה המלכות שנקראת דיבור, הרמב"ן כתב פירוש דבר צדק אותו דבר והעמד דבר על בוריו פירוש דבר צדק, זה הדיבור שהוא צדק על אותו משקל

מסביר הראב"ד את אותו יסוד. ו'עטרת' שהזכיר הראב"ד, הוא עטרת היסוד שהיא מלכות, שנאמר אז דברת בחזון לחסידיך, ובפשטות היינו וצוה אותך כשתגיע לכל אלו המעלות אז יש לך להסתכל בעטרת שבחכמה, ולידע מקורה ולהעמידה על משענתו, רוצה לומר יסוד כי תרגום של משענתו בוריו, ולפי"ז זה מקביל לדברי הרמב"ן העמד דבר על בוריו זה להעמיד את המלכות איפה השורש שלה ביסוד.

נמצא שלפי דברי הראב"ד סדר הדברים יותר ברור, מתחיל בחכמה ובבינה, והוא הלך לגדולה וגבורה, הוא עבר לנצח והוד והוא עבר ליסוד, ואילו לפי דברי הרמב"ן דילג על נצח והוד, ועבר ליסוד ומלכות וחזר לנצח והוד.

מיקום התפארת

והשב יוצר על מכונו זה לשון הרמב"ן תן לרחמים שזה ת"ת הנקרא יוצר כח תשובה, על מכונו זהו נצח והוד. ובפשטות נתבאר שכח תשובה על מכונו כלומר להשיב אותו למכונו. וצ"ב מה זה תן לרחמים? איזה רחמים?, האם רחמים זה ת"ת, או בינה. ובראב"ד והשב יוצר על מכונו פירוש תן לרחמים ת"ת הנקרא יוצר כח תשובה (בינה), מכונו אלו נצח והוד, וכל אלו המעלות שרשם בכחות החכמה והבינה, ולשון הראב"ד גם קשה להבין כוונתו שהרחמים יגיעו לנצח והוד, וכנ"ל.

הלשון סתום ולכאורה כוונתו לומר שהכלל הוא שבינה עד הוד אתפשטת, והיינו שיש בבינה כח של חמשה, שהיא מתפשטת בחסד גבורה תפארת ונצח והוד, ובזה הם מצטרפים, וממילא כוונת הראב"ד שהרחמים יכולים להתחבר לנצח והוד, מכח שהם לוקחים את כח הבינה שמתפשטת עד הוד. הלשון סתום מאיפה הוא מצרף כאן רחמים בינה לנצח

נפש, (ד"ה ועל הנפש אמר), בחון בהם פירוש יש לך לבחון כי הראיה והשמיעה והריח והטעם והמישוש והרצון וע"פ שהן פעולות שונות זו מזו, כולן יוצאות ונובעות מכח המוחין והיינו החכמה והבינה שבאדם, והם עצמם מכח עליון שהוא כח אחד בסוד הגלגלתא כתר, וכנ"ל בבחינת הספירות שצריך לראות את החג"ת איך שהם יוצאים מהחכמה ובינה, שהראיה והשמיעה והריח והטעם והמישוש והרצון וע"פ שהם פעולות שונות זו מזו אז אל תאמר שהם דבר נפרד אלא כולם בחכמה ובבינה, זה הסוד שהראיה שמיעה וריח דיבור נמצאים בגלגלתא והם יוצאין מהמוחין.

ולפיכך יתדמו כל אלו המלאכות בחלום בחזיון לילה מבלי האיברים הנושאים להם, כי בחלום זה נמצא רק במוחין - מדמה, היינו שאם הראיה שמיעה ריח ומישוש ורצון לא שייך למוחין אז למה בחלום הלילה שהאדם נמצא רק במדרגה של מוחין - מדמה הוא רואה את זה במדמה שהוא ממשש ושהוא טועם, אלא מכיון שבעצם השורש שלהם במוחין אז בחלום הוא רואה את זה לפי השורש שלו, רק זה נתפס במקום במוח השכלי במוח המדמה, ולא כפשטות שהמדמה קלט את הדברים מבחוץ. יש כאן נקודה עמוקה שהוא רואה את זה בלילה מצד השורש שלו, ונכון שהמדמה לקח את זה מן המוחין, אבל זה נמצא במדרגה של מוחין.

היסוד שעולה מזה לעבודת ה'

בעומק מבואר בראב"ד יסוד עצום שכל הכחות שיש בגוף האדם תיחס אותם למוחין, ולא כפשטות שיש לה הרבה כחות, בלשון של ספירות זה נקרא מחדש עד מלכות, אלא כל כחות הנפש מתייחסים לחכמה ובינה. והרי שכל הכח שיש לך בנפש הוא רק חכמה, ואילו שאר כל הכחות הם חלקי החכמה.

והוד, ומשמע שהוא רוצה לומר שמצרף את התפארת והנצח והוד מכח הבינה.

ובזה שווים הרמב"ן והראב"ד, אלא שבדברי הראב"ד התבאר יותר החלוק בין בהם למהם, הלשון בחון וחקור, ונתבאר בכללות, ש'בחינה' היא יותר דקה, ו'חקירה' היא יותר מעמיקה, במקום ההשגה יותר מתאים לשון של חקירה מלשון של בחינה, ועדיין צ"ב.

ביאור האוצר ה'

נראה קצת מפירוש בעל האוצר ה', פירוש הולך בדרך של הרחקת ההגשמה, ולא בדרך של חכמה ושל הסוגיות. וחקור מהם - פירוש ירצה שיחקור מאותם שנשפע מעצמותם וכאילו הישרנו בזה שנראה תועלת חכמה ובינה היוצא מהם ומחמתם, כלומר אתה רואה את הדבר איך הוא מתפשט.

על בוריו - רוצה לומר משענתו כתרגומו על משענתו על בוריו, (כראב"ד הנ"ל), והרמז לצדיק יסוד עולם שהוא המשענת שכל הבית נשען עליו ככתוב וצדיק יסוד עולם.

יוצר - תואר למדת הרחמים, (כרמב"ן והראב"ד), על מכונו - הוא נגזר מן מכוונת אשר נאמר בספר מלכים, ומכון היוצר הם ג' ספירות נצח הוד ויסוד. כאן הוא מוסיף שהם נצח הוד ויסוד שהם כיסא לתפארת, ובזה מיושב יותר לשון 'מכונו', וכן מבשרי אחזה שזה כך הגופא עומד על תרין רגלין, אבל הרמב"ן והראב"ד העמידו רק את הנצח והוד אולם הם לא הכניסו את היסוד, וכן לא הכניסו את הבינה שמכחה הרחמים יעמדו על הנצח וההוד ויסוד, אלא הם צירפו את התפארת לבינה שמכח כך יש נצח הוד בלי יסוד.

ביאור הראב"ד בבחינת הנפש

ממשיך הראב"ד ומבאר את זה בבחינה של

הגוף מקום המידות, צריך לראות איך כל המידות מגיעים מהלב, ולא להסתכל שכל אחד מתפשט לעצמו. יש את השורש של הדבר במוחין, ויש את ההתגלות שלו בנפש בשורש של כולם.

ולפי"ז הלשון מאוד ברור, תשיב את הכחות לפי איך שהם נמצאים בשורש שלהם, אולי לפי זה יבוארו דברי הראב"ד שמכח הרחמים שמתווסף לו הבינה אז הנצח והוד מתחברים, רחמים זה בעצם גופא, נצח והוד הם תמיד נקראים לבר מגופא, וצירוף הלב מנפא לגופא בא מכח התשובה של בינה. ומצד כך הגדרת הדבר שהמכוננו של הדבר כלומר הוא נעשה כן אליו ולא דבר נפרד ממנו, אולי זה עומק דברי הראב"ד והרמב"ן לעיל.

היסוד ברור לא להתייחס לכחות כנפוזים רק ככח שורשי, ובפועל בכל כח צריך להרגיש אותו בשורש ולא לראות אותו נפזר, זה המעלה בספר יצירה שהוא מקביל את הדברים לעולם שנה נפש. וזה המבנה של הספר יצירה, ובפרטות הראב"ד חוזר על היסודות כל הזמן בקומת הנפש.

ביאור הפרי יצחק בחילוק שבין בחינה לחקירה, ובין 'מהם' ו'בהם'

פרי יצחק - בחון בהם וחקור מהם פירוש בסוד כי שאל נא לימים ראשונים וגו' ולמקצה השמים וגו' כי בג' ראשונות אסור לחקור בהם, רק החקירה הוא בשבע חקירות בז' ספירות התחתונות, אבל בג' ראשונות אין מותר בהם רק הבחנה להבחין בהם בינם לאין סוף ברוך הוא וכנ"ל שלשון חקירה שונה מלשון של בחינה שהיא לא חקירה בעצם מהות הדבר, ולשון של בחינה הוא להבחין בהם בינם לאין סוף ברוך הוא.

בלשון הרמב"ן והראב"ד לא היה משמע שזה להבחין בינם לאין סוף ברוך הוא אלא להבחין

ודבר זה הוא היסוד הפנימי של העבודה, בעבודה בני אדם תופסים שיש הרבה כחות נפש שצריך לעבוד עליהם, אך זה לא כך, אלא יש כח אחד שנקרא חכמה, וכולם הם ענפים שלה, ולכן הן יראת השם היא חכמה הכל בנוי על חכמה, כי כל שאר הכחות הם חלקי התפשטות החכמה.

ההלכה למעשה איך להכיר בכל החושים שהם במוחין

וחקור מהם - פירוש אע"פ שיתפשטו כל אחד מהם לכלי המיוחד לו כמו הראיה לעינים והשמיעה לאזנים ואע"פ שאין ראייה לאזנים ואין שמיעה לעינים (אלא כל אחד במקומו), יש לך לחקור ולדעת שאלו החלוקים אינם מצד הכח הפשוט אלא מצד הכלים. ולפיכך נאמר בכמה מקומות תמורות שמותיהם זה במקום זה כמו שנאמר ראה ריח בני איך ראה הרי זה ריח?, וכל העם רואים את הקולות איך?, בפשטות אומרים שהיה שם נס, מבאר הראב"ד זה מחמת שבשרש כולם בחכמה.

והעמד דבר על בוריו - פירוש כל פעולה ופעולה מפעולות הנפש צריך אתה להעמידה על שורש מציאותה בכח העליון אשר בנפש בספירות זה היה פשוט, ובנמשל של נפש, בשעה שהאדם מרגיש את כח הדבר, צריך להתבונן האם הוא מרגיש את ההתפשטות שלו או את שורש הכח. זה הכוונה 'להעמידה', להכיר את זה בכחות הנפש, והיינו לא רק לדעת אלא להרגיש שזה כך, שבזמן שהאדם רואה הוא ירגיש את הכח של הראיה במוח, ולא בעיניים, וכאשר הוא שומע הוא ירגיש את כח השמיעה במוח.

והשב יוצר על מכוננו - פירוש מתוך הנפש תוכל להבחין איך יוצר הכל (תפארת) פועל בכל המכונות ומשלח לכל אחד מהם כחותיו זהו עוד נקודה כלפי התפארת שהוא מקום

הבחינה מלשון חקירה, ועכשיו הוא מסביר את הבחינה מלשון אבן בוחן מלשון מבצר וחוזק.

בחינה מלשון נסיון שמעלה מ"ן ומוריד שפע

או מלשון ה' צדיק יבחן הנאמר בתהלים שהוא יבחן ביסורים, והיינו כי התורה ומעשים טובים שאדם עושה ומתחזק בהם ע"י היסורים צריך להעלות אותם לחכמה ולבינה, להיות להם למ"ן, כדי לחקור מהם המשכות שפע המוחין חב"ד לז"א, להתפשט בו להיות בסוד גדלות ואז הוא ראוי לזיווג, וזהו והעמד דבר על בוריו.

וזהו מהלך נוסף, שלשון בחינה הוא מלשון ה' צדיק יבחן. וזה קצת דומה לדברי הראב"ד, והיינו שמכח הבחינה הזו הוא מעלה בהם מ"ן, משום שברגע שיש בחינה כל העלאה מתא לעילא נקראת מ"ן, ברגע שהאדם עומד בנסיון זה מעלה מיין נוקבין לחכמה ובינה ועל ידי כן חוזר ונשפע מהחכמה ובינה שפע חדש, הזו"ן מעלים מ'ן על ידי בני ישראל, בנים אתם לה' אלוקיכם ישראל, זו"ן דאצילות, והם מעלים מיין נוקבין לחכמה ובינה, ועל ידי כן חוזר ויורד מיין דוכרין מחכמה ובינה לזו"ן.

ולפי"ז מה שנאמר כאן בחון בהם, כי התורה ומעשים טובים שהאדם עושה ומתחזק בהם ע"י היסורים הוא צריך להעלות אותם לחכמה ולבינה להיות להם למ"ן כדי לחקור מהם המשכות שפע, חקירה מהם זה המשכה, לפי"ז בחון בהם ביאורו הוא מהנבחן בהם, שהנבחן עולה אליהם ושמה מתגלה המ"ן, ומשם נמשך המיין דוכרין זה נקרא חקור מהם, לפי"ז זה גם לא בחון בהם מלשון הבחינה עצמה כדברי הראב"ד של וצרפתים כצורף, אלא בחון בהם כלומר הבחינה מתגלה בהם שהמ"ן עולה לשם.

והגם שנראה כאילו הוא מתחיל במהלך אחד וממשיך במהלך שני, והיינו שהוא

את שורשי החסד והגבורה איך הם נמצאים בחכמה ובבינה, לכן לא כל כך השתמשנו ביסוד של הפרי יצחק לחלק בין בחינה לחקירה, אבל הפרי יצחק לומד שההבחנה להבחין בהם בינם לאין סוף ברוך הוא, וזהו שאמר חקור מהם ולא אמר חקור בהם, הוא מתייחס לדיוק של הראב"ד כמו שאומר בחון בהם, כי החקירה הוא רק מג' ראשונות ולמטה בז' תחתונות כלומר מה שהוא אומר חקור מהם במה שיוצא מהם תחקור ולא בהם, חקור מהם ממה שיוצא מהחכמה והבינה שזה זו"ן בהם תחקור, רק בשבע חקירות בז' הספירות התחתונות, וזהו שאמר חקור מהם ולא אמר חקור בהם כמו שאמר בחון בהם, בהם זה בחכמה ובבינה, מהם זה מה שיוצא מהחכמה והבינה, לעיל הסברנו בראב"ד שמהם זה קאי על הנצח וההוד שההתפשטות שלהם מהחכמה והבינה היא רחוקה לכן היא נקראת מהם, זה קצת שונה ויש כאן שני מהלכים של בהם ומהם.

בחינה לשון חוזק ולשון הבחינה בינו לאין סוף כאחד

עוד יש לפרש בחון בהם מלשון אבן בוחן הנאמר בישעיה שפירושו לשון מבצר וחוזק כמו שפירש רש"י שם. כלומר זה תוקף של חוזק, בחון תראה את החוזק שממנו נבנה הכל. לפי"ז זה לא לשון של בחינה מלשון לבחון, ובחנתים כצורף את הכסף כמו שאמר הראב"ד לעיל, אלא זה לשון לראות שהם מבצר וחוזק לכל.

ולכאז' זהו מהלך אחר ממה שכתב לעיל שלבחון מה בינם לבין האין סוף ברוך הוא, ואפשר שכוונת הדבר שתבחון איך הם מבצר וחוזק ביחס לאין סוף ברוך הוא, כי האין סוף ברוך הוא הוא מבצר וחוזק מוחלט והם בערכין, ובזה הוא מצרף לכאורה את שני הנקודות גם יחד, כי הרי לכאורה בהתחלה הוא הסביר את

נמצא שהנה"י החדשים שלו נעשים מכח הארת בינה, כלומר תפארת מקבלת הארת בינה אז החג"ת הופך להיות חב"ד, הנה"י הופך להיות חג"ת, ונה"י חדשים הוא מקבל מכח הארת בינה. ולפי"ז מה שנאמר כאן והשב יוצר על מכונו זה קאי על המוחין החדשים.

ויל"ע האם זו כוונת הראב"ד, כי השמועות האלה זה בסגנון של תורת האריז"ל ולא בסגנון תורת ראשונים, ובפרט שהוא לא כותב שהוא מבאר את זה ברמב"ן ובראב"ד, אלא הוא אומר את הפשט לעצמו.

ביאור הגר"א שהוסיף לחקירה באופן של אותיות וכלל בה את המלכות

הגר"א - עד כאן פירש ג' ספירות הראשונות היאך הן בהן, שבהן אסור הבחינה והחקירה ועכשיו מתחיל לפרש ז' ספירות אחרונות שבחכמה ובינה. כלומר זה לא ז' ספירות אחרונות הכלליים אלא ז"ס פרטיים שבתוך החכמה והבינה, ואמר בחון בהם - פירוש באבא ואמא ששניהם הן חכמה תבחון בהם היאך יוצאים הז' ספירות, וזה לכאורה כמו דברי הרמב"ן, אלא שבדברי הגר"א יש תוספת דהנה כי מילוי היו"ד הן (אותיות) ו' ד', שהן ו"ק ומלכות, ו' זה ז"א, ד' זה מלכות שנקראת דלה ועניה.

בזה מסביר הגר"א את דברי הרמב"ן והראב"ד בלשון של אותיות נפלא, בי' שזה חכמה יש שורש של ו' ד' זו"ן, וזה נקרא תבחון שאומר הרמב"ן והראב"ד איך יוצא הגדולה והגבורה מו' וד', הם אמרו איך יוצא הגדולה והגבורה והראב"ד הוסיף נצח והוד, בגר"א יש ו' ד' זה קצת נקודת שינוי ג"כ.

וחקור מהם - פירוש שהן ישראל סבא ותבונה, וכן"ל שנתבאר כי בכללות חכמה ובינה

מתחיל בחקירה ובחינה כדבר אחד, אחרי זה הוא מסביר שבחינה וחקירה זה שני מהלכים הפכיים, בחינה זה ההמשכה מתתא לעילא שהוא ממשיך לדבר, וחקירה זה מלעילא לתתא, ולא משמע שלזה כוון בהתחלה שהרי כתב אבל חקירה בהם אסור היינו לחקור במהויות הדברים, וצ"ל שמה שכתב עוד יש לפרש לפי"ז זה שני מהלכים שונים, והם שני סוגיות לגמרי שונות, לפי מה שהוא כתב בהתחלה חקירה ובחינה זו היא חקירה ובחינה כפשוטו, לפי מה שהוא כותב עכשיו זה מהלך לגמרי שונה.

והשב יוצר על מכונו - פירוש תן כח תשובה בינה לז"א הנקרא בשם יוצר, ואז מבינה יצאו נביאים נצח והוד דז"א שהם מכונו כנו שלו. כאן הוא הולך במהלך להסביר את דברי הראב"ד, ובמהלך על פי העץ חיים, לעיל נתבאר בשני מהלכים בפשוטו בכוונת הראב"ד הסתום. ובפרי יצחק יש פשט נפלא שלישי, ואולי לזה התכוון הראב"ד.

שציטט את לשון הראב"ד, והמשיך 'ואז מבינה יצאו נביאים נצח והוד דז"א', ביאור השייכות שכאשר ניתן לתפארת כח של תשובה זה גורם שז"א יצא, משום שמבואר בעץ חיים כי בהתחלה ז"א יצא רק בסוד ו"ק, והיה חסר לו ג"ר, ואילו המלכות יצאה נקודה אחת, וחכמה ובינה יצאו שלימים, ואת החב"ד הג"ר שחסרין לז"א הוא מקבל מהתבונה, (ולפי אחד מהשמועות בעץ חיים), סדר קבלת המוחין הוא, כי כשבאים מוחין דגדלות לז"א, על ידי נה"י דבינה שזה בפרטות תבונה, אז מחג"ת דז"א נעשה מהם חב"ד, ועלו נה"י ונעשה מהם חג"ת שלו ונשאר ז"א בלתי נה"י, ואז הוא צריך נה"י חדשים, וזה נעשה ומהארת החסדים והגבורות שביסוד דבינה, שנתגלה בחזה דז"א נתפשט אורם של נה"י דז"א ונגמרו ונתקנו על ידי הבינה בסוד מבינה נביאים.

ומפרש ואזיל העמד דבר על בוריו דבר הוא מלכות כידוע, זה באותו לשון של הראשונים במהלך קצת שונה.

והשב יוצר הוא ו"ק שנקרא יוצר כידוע והוא מקנן ביצירה. זאת אומרת לשיטתו הוא מבאר העמד דבר על בוריו, כלומר מדברים כאן על ה' והד' והעמד דבר על בוריו זה המלכות שזה מצד הצורה של ה' ששם הד' קודם לו', זה הביאור העמד דבר על בוריו. והשב יוצר הוא ו"ק שנקרא יוצר כלומר תחפש את ה' והד' איך הוא נמצא ב' ואיך הוא נמצא בה'.

והקדים דבר ליוצר, משום שבנוק' קודם זה מלכות ואחרי זה זה ז"א, והקדים דבר ליוצר כי עיקר הגילויים בבינה ששם ד' על ו', וכנ"ל בביאור הרמב"ן שהעמד דבר על בוריו מדבר ביסוד ומלכות, והשב יוצר חוזר על נצח והוד, והגם שהוא לא כסדרם. וגם לראב"ד קשה שסדר המשנה היא לא לפי סדר הספירות, שחוזרים לתפארת ולנצח והוד. אך לפי דברי הגר"א הסדר של המשנה מאוד מתיישב.

ואמר על מכונו שהוא מלכות ו' על ד' כל אחד כפי שורשו כי ו"ק שורשו בחכמה ומלכות שורשה בבינה. ואיך רואים איך הדבר קיים בהתפשטות, בהתפשטות בה' אז הנוק' היא למעלה מהדוכרא אז זה ד' על ו', אבל בשורש של חכמה ובינה שם ה' למעלה מהד', על מכונו איך שם במכונו בהתחלה שלו ה' הוא על ד', פירוש הוא מלכות, שם איך זה מתגלה? ו' על ד' כל אחד כפי שורשו כי ו"ק שורשו בחכמה ומלכות שורשו בבינה.

נקראים חכמה, וישראל סבא ותבונה נקראים בינה, וחקור מהם היינו שמישראל סבא ותבונה ששניהם הן בינה שבהן מותר החקירה, כמו שכתוב בזוהר דקיימא לשאלה, זה סוד בינה, מבאר הגר"א ולא בה עצמה, לא שמותר לחקור בו עצמו, וכמו שכתוב כי שאל נא לימים ראשונים, שאלה על הימים הראשונים שהשורש שלהם בבינה, והיינו שהוא שואל אל הז"ס היוצאים מבינה ולא על הבינה עצמה, ואילו בחון בהם היינו בחדס וגבורה שיצאו מהחכמה והבינה אבל לא בחכמה ובבינה עצמם.

לר' יצחק אייזיק חבר היה מהלך לבחון בהם בינם לאין סוף, אבל הראשונים לא למדו כך אלא הם למדו לבחון בהם עצמם, והיינו במה שיוצא מהם, וברמב"ן מבואר איך מה שיוצא מהם קיים בהם, ואיך הוא יוצא מהם, כי בהם עצמם אסור החקירה כי שאל נא לימים ראשונים היינו אל הז"ס היוצאים ממנה.

בחון בהם לפי דברי הגר"א מתפרש, בהם כלומר איך זה רמוז בהם, שזה באותיות ו' וד', נתבאר לעיל הפשט של הראב"ד ושל הרי"א חבר, ובדברי הגר"א מבואר מהם איך זה מתפשט, איך הם יוצאים, כשהם יצאו מ' אז הם יצאו מהו' ד', כשהם יצאו מהה' איך הם יצאו? ה' זה בינה ה' הצורה שלה שהיא ד' וו' זה צורת ה', אז הו' ד' רמוז גם ב' וגם בה', ב' הוא רמוז במילוי שהוא ו' וד', בה' הוא רמוז בצורה שלה. והם יוצאים מה' שהוא ד' על ו', והחילוק הוא שבי' זה קודם ו' ואחרי זה ד', ואילו בה' זה קודם ד' ואחרי זה ו', משום שבחכמה שזה זכר הו' קודם לד', ובבינה שזה נקבה אז הד' קודם לו'.

והן יוצאין מה' שהוא על ו' שלעולם עיקר גילויים בנוקבא, שהרי היא מולידה אותם לכן ב' הם במילוי שזה יותר נעלם, ובה' זה באות שורשית, משום שמילוי זה דבר יותר נעלם.

אוצר האותיות

בחינה

שהוא בחנם יותר ממציאות של מציאה, כי אפילו במתנה עוד יכול להיות שזה תשלום למשהו, מעין הכרת הטוב. מציאה והפקר (לא ניכנס עכשיו לדקויות, במידה מסוימת מציאה היא גם הפקר) לא שייך בחירה, אדם לא בוחר מה למצוא, וממילא חן הוא ההיפך של בחירה. כל בחירה יסודה שכר ועונש, שהטעם שה' יצר את כח הבחירה, הוא בכדי שהאדם יקבל את השכר בבחירתו, בחירה מולידה שכר ועונש, בחר בטוב קיבל שכר, רח"ל בחר ברע קיבל עונש.

וכנודע דברי הרמח"ל שהטעם של הבחירה הוא בכדי שלא יהיה נהמא דכיסופא. הרי שהבחירה מעמידה עולם של שכר ועונש, ואילו חנם מעמיד עולם שאין בו שכר ועונש אלא ניתן במתנת חנם, כדכתיב וחנותי את אשר אחון אע"פ שאינו ראוי אע"פ שאינו כדאי. מה שאסור לתת לעכו"ם מתנת חנם ההגדרה הפנימית היא כי המדרגה של העכו"ם היא רק בעולם הזה שנקרא שכר ועונש. ואילו עולם הבא שסודו הוא זמן של מנוחה, כבחירת שבת מעין עוה"ב, נח חן חנם כל השורשים הם חד, וממילא בעולם שכולו שבת אז כולו חנם.

עכו"ם נכלל ב'לא תחנם', מופקע מהחן של החינם, ואילו שבת הוא עוה"ב בחינת ג"ר בחינם

הגם שכעת אנו במדרגה של מי שטרם בערב שבת יאכל בשבת, אבל מצד השבת עצמה היא מקור הברכה היא נותנת חנם לכולם, ולכך גוי ששבת חייב מיתה כי אין לו שייכות לשבת

אמרו בספר יצירה (פרק א' משנה ד') בחון בהם וחקור מהם והעמד דבר על בוריו והשב יוצר על מכונו. הראשונים ביאורו מה הבחינה שנקראת בחון בהם ומה הוא חקור מהם.

תמצית הדברים היא שה'בחון בהם' זה מדרגת הבנה ובירור פחותה מה'חקור מהם'. וההגדרה בכללות היא שבחון בהם זה במקום יותר גבוה באבא ואמא, והחקור מהם זה במה שמתפשט מהם שזה זו"ן, בכללות ממש אבא ואמא למעלה, זו"ן למטה.

שורש תיבת 'בחינה וחקירה' מעניין חן וחינם ביחס לשכר

להבין את שורש לשון בחינה, ולכאורה שורש התיבה היא מלשון ב - חן שזה נוטריקון בו חן, והיינו יש בתוכו חן. וכן הוא מלשון ונח מצא חן בעיני השם. הרי שהגדרת 'בחינה' היא גילוי ובחינת החן שבדבר.

ובכדי לבאר הדבר יש להקדים בביאור ההגדרה של 'חנם', חן - מ, לעומת שכר.

ביארו חז"ל (ע"ז כ:): את האיסור לא תחנם שנכלל בזה שאסור לתת לעכו"ם מתנת חנם, ובוודאי שהוא גזירת הכתוב. אך שורש גדר האיסור הוא משום שכל האי עלמא בנוי באופן של עולם של שכר ועונש, והעכו"ם מופקעים ממערכת ה'חינם' כפי שיבואר, אלא נמצאים במערכת של 'בחירה', שהוא ההיפך מה'בחינה', בחירה עניינו מה שבחרתי, ואילו בחינה היא במה שמצאתי.

הפעם הראשונה שכתוב בתורה חן זה בנח ונח מצא חן. מציאה זה בחנם, אין לך דבר

כי אין לו שייכות לחנם. ועכשיו שאנחנו נמצאים בהאי עלמא גם אצלנו המערכת העיקרית היא שכר ועונש, אבל יש לנו נגיעה בסוד מעין עולם הבא, ויש לנו נגיעה בחנם. בשבת נאמר לא תעשה כל מלאכה בדקי דקות זה לא תעשה כל מלאכה אפילו בשורש העבודה הפנימית כי שמה מקבלים חנם, זה עומק שבת העליון - עולם הבא, לא רק מעין עולם הבא אלא עולם הבא ממש.

נמצא שכשנגביל את זה ללשון של קבלה ג"ר נקרא חנם, ז"ת נקרא שכר, עולם העבודה בסוד שית אלפי שנין זו"ן, זה עולם של שכר ועונש זה מדה כנגד מדה. זו"ן זה עולם המידות, חסד גבורה תפארת וכו'. והעולם של זו"ן נקרא עולם של שכר ועונש, ואילו העולם של ג"ר נקרא חנם. ממילא עכו"ם שכל יסודו הוא בשית אלפי שנין בזו"ן, נאמר בו לא תחנם אל תתן לו מתנת חנם, ואילו ישראל שהם בסוד ג"ר בסוד ראשית, לי - ראש, בסוד הראש שהוא ענין ג"ר, בו יש דין של מתנת חנם בישראל.

נמצא שכשנגביל את זה ללשון של קבלה ג"ר נקרא חנם, ז"ת נקרא שכר, עולם העבודה בסוד שית אלפי שנין זו"ן, זה עולם של שכר ועונש זה מדה כנגד מדה. זו"ן זה עולם המידות, חסד גבורה תפארת וכו'. והעולם של זו"ן נקרא עולם של שכר ועונש, ואילו העולם של ג"ר נקרא חנם. ממילא עכו"ם שכל יסודו הוא בשית אלפי שנין בזו"ן, נאמר בו לא תחנם אל תתן לו מתנת חנם, ואילו ישראל שהם בסוד ג"ר בסוד ראשית, לי - ראש, בסוד הראש שהוא ענין ג"ר, בו יש דין של מתנת חנם בישראל.

נמצא שכשנגביל את זה ללשון של קבלה ג"ר נקרא חנם, ז"ת נקרא שכר, עולם העבודה בסוד שית אלפי שנין זו"ן, זה עולם של שכר ועונש זה מדה כנגד מדה. זו"ן זה עולם המידות, חסד גבורה תפארת וכו'. והעולם של זו"ן נקרא עולם של שכר ועונש, ואילו העולם של ג"ר נקרא חנם. ממילא עכו"ם שכל יסודו הוא בשית אלפי שנין בזו"ן, נאמר בו לא תחנם אל תתן לו מתנת חנם, ואילו ישראל שהם בסוד ג"ר בסוד ראשית, לי - ראש, בסוד הראש שהוא ענין ג"ר, בו יש דין של מתנת חנם בישראל.

נמצא שכשנגביל את זה ללשון של קבלה ג"ר נקרא חנם, ז"ת נקרא שכר, עולם העבודה בסוד שית אלפי שנין זו"ן, זה עולם של שכר ועונש זה מדה כנגד מדה. זו"ן זה עולם המידות, חסד גבורה תפארת וכו'. והעולם של זו"ן נקרא עולם של שכר ועונש, ואילו העולם של ג"ר נקרא חנם. ממילא עכו"ם שכל יסודו הוא בשית אלפי שנין בזו"ן, נאמר בו לא תחנם אל תתן לו מתנת חנם, ואילו ישראל שהם בסוד ג"ר בסוד ראשית, לי - ראש, בסוד הראש שהוא ענין ג"ר, בו יש דין של מתנת חנם בישראל.

נמצא שכשנגביל את זה ללשון של קבלה ג"ר נקרא חנם, ז"ת נקרא שכר, עולם העבודה בסוד שית אלפי שנין זו"ן, זה עולם של שכר ועונש זה מדה כנגד מדה. זו"ן זה עולם המידות, חסד גבורה תפארת וכו'. והעולם של זו"ן נקרא עולם של שכר ועונש, ואילו העולם של ג"ר נקרא חנם. ממילא עכו"ם שכל יסודו הוא בשית אלפי שנין בזו"ן, נאמר בו לא תחנם אל תתן לו מתנת חנם, ואילו ישראל שהם בסוד ג"ר בסוד ראשית, לי - ראש, בסוד הראש שהוא ענין ג"ר, בו יש דין של מתנת חנם בישראל.

לא תחנם כולל הפקעת החן מהם, ומציאותם שאינה קיימת אלא ב'לא לשמה' ולא ב'חנם'

עוד יש לראות את היסוד הזה, בדברי הגמ' (ב"ב י:): הנותן צדקה ע"מ שיחיה בני בישראל הרי זה צדיק גמור, אולם בעכו"ם לא, וביארו שם בתוס', כי ישראל עושה אע"פ שלא יחיה וממילא הוא מוכן לעשות את זה בחנם, ואילו עכו"ם הוא עושה את זה רק על מנת שיקבל שכר.

בלשון אחרת זה נקרא לשמה ושלא לשמה, לשמה זה עשייה בחינם, ואילו שלא לשמה הוא לשם שכר. ולכך עכו"ם ששבת חייב מיתה,

הגדרת חן כסיבת המשכה, בין לחיות ובין לכל דבר

כאשר אדם מצא חן זה גורם ליתן לו, אבל לא כתשלום עבור החן, כי אז זה לא חנם. כוונת הדבר הוא, כי בשלמא בשכר מובן המניע לתת לשני, בתורת תשלום, אבל דבר שניתן בחנם המניע לתת בפשטות הוא הרצון לתת, היינו רוצה לעשות מעשה טוב, אבל ההגדרה היותר

שאינן לו שביל, יש שני שבילים אחד קוראים לו שכר ועונש והשני קוראים לו חנם. חנם זה סוג של הנהגה, וחנותי את אשר אחון אע"פ שאינו הגון ואינו כדאי, וחנותי חנם זה סוג של המשכה, זה לא רק שהוא נותן בחנם.

שני ההנהגות שבבריאה של חן ושל שכר ועונש מתחלקים בין ישראל לאו"ה

ניקח דוגמה, הקב"ה ברא את העולם, בתחלה היה אור אין סוף, ואח"כ היה צמצום, ואח"כ הוא משך קו - צינור, איך קוראים לצינור הזה? הצינור הזה קוראים לו חן. יש צינור שקוראים לו שכר ועונש זה צינור אחד. הצינור הזה שקוראים לו שכר ועונש נמצא הרבה יותר למטה, הוא נמצא בעולמות ב"ע למטה שם יש צינור כזה שקוראים לו שכר ועונש. אבל הצינור הראשון שנמשך מאין סוף מאיפה הוא נמשך? עלה ברצונו להיטיב לבריותיו, אז מה כח ההמשכה? מצא חן. כתוב כשהקב"ה ברא את הבריאה הוא הסתכל במעשיהם של צדיקים והם מצאו חן בעיניו, לכך הוא ברא עולמות. אולם דין אהניין לי ודין לא אהניין לי, לכן חלק נחרבו. והיינו אלו מצאו חן נתקיימו ולכן נמשכו להם חיות.

רמז נוסף יש לראות במילה 'נחל' שיש בו אותיות חן - ל, שכל מהותו ההמשכה של חיות, והכח שממנו הוא ממשיך הוא ממה שנקרא חן. וממילא כיון שנאמר בעכו"ם שאסור לתת לו למצוא חן, כלול בזה גם שאסור לתת לו מתנת חנם דהא בהא תליא, זה לא שני דינים זה מאותו שורש, וכנ"ל משום שאם אין חן לא יכול להיות שיהיה מתנת חנם, זה דומה לקנין כסף בלא כסף.

בפנימיות כל סיבה היא גם המהות של

פנימית כי הדבר שממשיך את הדבר ממני למקבל, הוא חנם. לא כמו שאומרים שאין סיבה למה אני נותן, אלא הסיבה עצמה למה אני נותן הוא הרצון להטיב, והאופן שבו הוא נמשך ממני אליו, כמו שבבעל חוב ההמשכה היא פריעה, ובמתנה ההמשכה היא אהבה והטבה, הרי שבחנם הכח שממשיך הוא נקרא חנם הוא נקרא חן.

והיינו כפי שבכל מערכת קניינים הכח להמשיך ולהעביר מאחד לשני הוא בקנין, כגון משיכה או חצר וכו', שמעביר את הדבר, והוא החלות שמעביר את הדבר, וסיבת ההעברה הוא או 'תביעת חוב' או 'קידושי אשה' או רצון להקנות לחברו מתנה, וכדומה, כך במתנת 'חנם', הכח שמעביר הוא הנשיאות חן, זה דרך נוספת להמשיך ולהעביר את החפץ מפלוני לאלמוני בלשון הפנימית הדבר שהוא העביר זה את החן, והוא גם הכח שמעביר.

נח מצא חן בעיני ה' ולכן הוא ניצל, וממילא מה שניתן לו חיים היה במתנה, אבל החן הוא הכלי שמשך לו את החנם וממילא את החיים, ולא רק שכיון שהוא מצא חן לכן הוא ניצל, אלא שכל החיות שלו נמשכה מכח החן, והרי שמכח החן הוא חי, הרמז הברור לכך הוא בשמו שקוראים לו נח אותיות חן, הוא משך את החיות שלו לנח שבו לחן שבו, שמו זה מהותו, אבל לא ההגדרה שהוא משך חיות כיון שהוא מצא חן, אלא המשיכת חיות זה רק מהמידה שנקראת חן.

יש כאן נקודה עמוקה כשאנחנו מעמידים שכר ועונש מול חנם, אז שכר ועונש זה מערכת אחת שמושכת חיות, בשכר אני יכול לתבוע לקבל את השכר שלי, נאמן בעל מלאכתך לשלם לך שכר פעולתך, ועי"ז הוא מושך את החיות, מדין פירעון שכר. אין דבר בבריאה

בשונה מביחס לבשר ודם, שבזמן שבשר ודם נותן בחנם, אין לו הכרח לתת, שהרי חן זה לא סיבה מחייבת לתת, חן זה רק כלי קיבול שדרכו אפשר לתת. שהרי ישנם בני אדם שהם מוצאים בעיניהם חן והם לא נתנו להם כלום, ובכך חן זה אותיות נח, זה מקום שבו נח הדבר, זה הכלי קיבול של הדבר, זה כמו שבת שהיא נקראת כלי קיבול, זה לא הגדרת הדבר שזה סיבת חיוב של הנתינה אולם אצל הקב"ה היא כי חוק הטוב להיטיב, כביכול חוב גמור לתת.

הכלי קיבול הוא שלפלוני יש חן ולשני אין, וזה העומק בכך שמותר לתת לישראל כי יש להם כלי קיבול של מצא חן במדבר, ואסור לתת לעכו"ם כי אין לו כלי של חן, אסור להשפיע במקום שאין כלים, זה כל סוד שבירת הכלים זה מציאות של דוכרא בלי נוקבא שזה שז"ל, אבל זה מצד הגדרת הכלים זה לא מצד נקודת המשפיע.

ואילו כשמדברים מצד שורש נקודת המשפיע, הוא היה נותן לכולם, רק הוא נותן לכל אחד כפי כליו, חנוך נלער על פי דרכו לפי הכלי שלו, אז מי שמצא חן הוא נותן לו מכלי חן ומי שלא מוצא חן הוא נותן לו מדין שכר ועונש, אם לא זה ולא זה. הוא לא מצא חן ולא מגיע לו שכר אז הוא מקבל עונש כי אי אפשר לתת לו, וזה לא חסרון בשורש המשפיע, אולם זה לפי לתפיסת המקבל.

נשיאת אשה וגירושיה תלויים בנשיאת החן

הדוגמה הפשוטה כאשר האדם נושא אשה, שרים 'לא כחל ולא שרק ויעלת חן' (כתובות י"ז). והיינו שהיא לא צריכה להתייפות ואעפ"כ ויעלת חן, היא מעלה חן, אולם כתיב והיה אם לא תמצא "חן" בעיניו וכתב לה ספר כריתות.

ההמשכה, הגם שבחיצוניות אינו כן, כי בשכר יש את הסיבה ויש את השכר, אבל בחנם אין סיבה ואעפ"כ מאחר וזה בנוי על חן זה הסיבה, ביותר חדות, תמיד כל דבר הסיבה הופכת להיות גם ההמשכה, אבל בחנם אנחנו מגדירים שאין סיבה אז איך נגיד שהסיבה הופכת להיות המשכה, לכאורה לא, על אף שתמיד היסוד של הסיבה היא הופכת להיות המהות אבל כאן לכאורה כל ההגדרה של חנם אומרת שאין סיבה, אם אין סיבה אז איך אפשר להגיד שהסיבה הופכת להיות מהות הרי אין סיבה?, אבל כשמבינים שחנם זה עוד סוג של סיבה, אם זה עוד סוג של סיבה אז חוזר היסוד שזה עוד סוג של המשכה.

ישראל הם במערכת של מציאת חן, כמו שכתוב מצא חן במדבר עם שרידי חרב הלוח להרגיעו ישראל, זה הכנסת ישראל, וממילא יש להם כלי קיבול שנקרא חן.

ובמערכת של החינם, בעומק הדק גם מי שהוא עושה שלא לשמה, מצד המקבל, עדיין זה מוגדר שלא לשמה אולם מצד הנותן הוא עדיין מוגדר שהוא נותן מחמת המציאת חן, שהרי סוף סוף זהו הכלי קיבול שיש למקבל, משל למה הדבר דומה אם בן אדם מבקש דבר, הוא צריך להביא כלי בכדי להכניס בתוכו את הדבר המתקבל ובלי זה הוא לא יכול לקבל, כך גם במערכת של שכר ועונש יש מערכת של לשמה, והגם שמצד מי שעושה מפני השכר ועונש זה בודאי שלא לשמה, אעפ"כ מצד המקבל של החנם לא שייך שיהיה שלא לשמה כי הרי החן שנמצא אצלו זה מציאה, ולא שייך להגדיר שלא לשמה.

בעומק ביחס לבשר ודם, שייך לשמה ושלא לשמה אבל כלפי הקב"ה הכל נקרא לשמה, כי ה' קבע ששכר מחייב וחנם מחייב,

הזה יש לה הרבה פנים. מבשרי אחזה אתה יכול להגיד ששני בני אדם מצאו חן בעיני, אבל יש הרבה פנים במציאות חן, וכמו בשני בני אדם שמוצאים חן אפשר לומר שראובן כך ושמעון כך, אבל שניהם מצאו חן בעיני, אבל זה פנים אחרים של מציאות חן, וצריך לבחון איזה חלקי חן התגלו כאן, כמו שבחלקי השכר אני בוחן את מהות השכר.

הגדרת מציאת חן - גילוי הפנימיות

כל חן נקרא מציאה, 'מצא חן', בהגדרה השטחית משום שחן אינו דבר שבעצם מוכרח, ובזה הוא שונה מ'שכר' שאפשר לתבוע אותו, ולפי"ז ההגדרה בעצם של מציאה, זה דבר שלא מוכרח שהוא יבוא, והוא לשון מושאל בלבד אבל זה לא שייך בעצם למדרגה שנקרא מציאה. אבל בלשון הפנימית שנתבאר כל מציאה זה מלשון יצא, התגלה, כי מציאה מגלה את המתנת חנם הפנימית, החיצונית הוא שכר ועונש, הפנימיות הוא מתנת חנם.

כשאומרים את זה בג"ר וז"ת זה ברור, וז"ת זה החיצונית, ג"ר נקרא הפנימיות, פנימיות של כל דבר היא מתנת חנם, חיצונית של כל דבר היא שכר ועונש, וכן הוא במערכת של שכר ועונש שבחיצונית אני מקבל אותו מדין שכר, אבל בפנימיות מקבל אותו מדין מתנת חנם, נאמן בעל מלאכתך לשלם לך שכר פעולתך, מצד המקבל, הוא מקבל את זה משני דינים, בחיצונית מדין שכר, ובפנימיות מדין חנם.

בלשון אחרת שני ההנהגות האלו נקראים ז"א, ואריך, כפי שהרמח"ל מאריך, כי הנהגת המשפט בז"א, והנהגת היחוד באריך, וממילא מדין ז"ת מקבלים במידה כנגד מידה שכר ועונש, ואילו מדין אריך מקבלים את אותו

כל בעל בא להשפיע לאשה זה כל המציאות שלו, כלשון הכתובה 'אנא איזון ואפרנס ואכלכל כדעת גוברין יהודאין', וכל זה מכח הכלי קיבול של האשה שהיא מצאה חן, ולכן והיה אם לא תמצא חן בעיניו אז הוא מגרש אותה כי היא לא יכולה להיות כלי קיבול שלו, אנא איזון ואפרנס וכו' זה לא תמורת משהו זה מדין מה שהוא נותן חנם, זהו הפשט בפסוק, וכשיש חן זה הכלי שבה, והיא מקבלת את מה שהיא מקבלת. באשה נאמר משל לאדם שאבדה לו אבידה היא נקראת מציאה, זה נקרא מצא חן, זה היינו הך, זה אותו יסוד.

ולפי הנתבאר הרי שבעצם הדבר שהיא נוקבא, והיינו כלי מקבל, בזה עצמה היא נקראת חן, לא רק כפשטות שהוא התחתן ויש לו כלי מקבל, רק איך הוא ישפיע אם היא לא מצאה חן בעיניו, אבל להנ"ל הגדרת המקבל שלה זה גופא הגדרת יעלת חן. וזהו חן - נח, הנקרא מקום מנוחה.

בחון בהם - חקירת החן שבהם

נחזור לסוגייתנו מה זה בחון בהם, בחון בהם הכוונה הוא שכאשר אני מתייחס להבחנה שנקראת ג"ר הג"ר מגלה כלים שנקראים חנם, ולכך אני בוחן בהם, לראות את שורש נקודת ההשפעה להם, והיינו לראות את השורש לכלי קיבול מכח החן. וזהו הבחינה איפה מתגלה נקודת החן שלהם, איך בכלים מתגלים החן כי זה הכלי קיבול שמתגלה שם, והיינו שמאחר וכל שורשי הספירות הם שורשי ההשפעה, צריך לגלות את שורשי ההשפעה שלהם באיזה אופן הם משפיעים, והיינו שהם משפיעים רק למקום שמתגלה חן, ולכן נקט לשון 'בחון בהם'.

וזהו 'בחון', בו-חן, מה החן שהתגלה, כי החן

דבר מדין מתנת חנם.

עשה תשובה ויכול להיות שנמחל לו החטא, אבל עדיין אין זה מכריח שהוא מוצא חן בעינו בוראו, ולפי הנתבאר הרי שעומק הדבר, הוא שכל מציאת חן הגדרתה שמדרגת החן שנמצא בפנימיות התגלית אצל אותו אדם, זה נקרא מציאת חן, נח מצא חן כלומר הפנים שלו התגלתה לחוץ, נח-חן אז הפנים שלו שהוא חן התגלה בחוץ זה מציאות של הדבר שמגיע לידי נקודת גילוי.

סיום הדברים, בחון בהם - להוציא ולגלות ולמצוא את הפנימיות והיינו את החן שבהם

מצד כך כל בחינה היא, לגלות את פנימיות החנם שבדבר להפוך אותו מאבידה למציאה זה נקרא בחינה, אם אני לא בוחן את הדבר אז החן שבו נשאר בפנים, יש בתוכו חן אבל זה נעלם, מה אני עושה בכו-חן?, אני מגלה את החן לחוץ, כשגיליתי את החן לחוץ אז יש לי לפני מציאות של חן. השגת הבחינה, בחון בהם, היא לגלות את פנימיותם לחוץ, לגלות את המציאות שנקראת חן, והיות שאנחנו נמצאים בעולם של ז"ת וג"ר נעלם אז החן הוא דבר נעלם, החנם הוא נעלם, אלא שפה ושם יש לו איזה שהוא נקודת גילוי, כמה מציאות מוצאים?, כל אחד מוצא מציאות?, אז גם החן שהוא נקודת פנים היא מתגלה לעיתים רחוקות, אבל עצם הגילוי היא לא במדרגה שנקראת חן, לעומת זאת לעתיד לבוא הכל יהיה חנם, למה הכל יהיה חנם?, כי מתגלה המציאות של חן.

וכאשר החנם מתגלה, זה נקרא מציאה, משום שהנהגה זו אבדה מאז חטא אדם הראשון, שהוא בחר בהנהגת שכר ועונש, ואיבד את הנהגת היחוד הפנימית שהיא מתנת חנם. ויתר על כן היא נקראת 'מציאה' משום שבשעה שאני מוצא דבר, מתגלה ההנהגה של מתנת חנם, שהרי לא קיבלתי את זה כשכר.

לפי"ז יבואר מה זה 'מציאות חן'. מציאות חן זה לא הגדרתה שיכול להיות שימצא ויכול להיות שלא ימצא, וכשזה נמצא זה נקרא מציאות חן, אלא מציאות חן הגדרתה שמה שהיה בפנימיות שהוא ה'חנים' מתגלה בחוץ, המציאות יצא ונתגלה. ומי שלא מוצא חן, אז הפנים של החנם לא התגלה אצלו, התגלה אצלו רק החיצוניות שנקרא שכר, משום שהתפיסה שנקראת שכר שייכת לכולם, ואילו חנם זה תפיסה פנימית נעלמת, שנמצאת אצל מי שהפנים שלו התגלה לחוץ שעליו נאמר מצא חן, וכל אדם כל זמן שהפנימיות נשארה בפנימיות ולא יצאה לחוץ זה נקרא אבידה, כי זה נאבד לא רואים את זה, אבל כאשר זה התגלה זה נקרא מציאה.

הגדרת 'מציאה' הוא מציאת החן

לפי"ז הלשון ברור מאוד למה זה מצא חן, כי בעומק זה המציאה היחידה שיש, אתה לא יכול להגדיר מה הוא מצא, אלא מה שנמצא בפנים ונאבד והתגלה בחזרה לחוץ, הוא גופא המציאה. מצא חן, לכן כל אשה שאתה מוצא אותה אתה מוצא אותה עם חן, אם לא מצאת אותה עם חן לא מצאת כלום, למה?, רק כל שמה מצאת מצאת את החן, אתה לא מצאת את האשה, אתה מצאת את החן, האשה בעומק זה החן. יש רבינו יונה שאומר שאפילו שאדם

מדור ארמית

מילון ערכים בארמית
בחן - בחנמל - בחש

מילון ערכים בארמית

בחן – בחנמל – בחש

במצרים, ומת לאחר מיתת משה רבינו ונקבר בעבר הירדן ולא נותר מהם איש וגו'.

וכתב בספר רב ייבי (מטות) וז"ל, ונבח, הוא ר"ת ויפח באפיו נשמת חיים, עכ"ל, עיי"ש. ולפ"ז בחן ר"ת באפיו נשמת חיים, והיינו שעיקר הבחינה היא במקום של תערוכת טוב ורע, בעץ הדעת, אולם כאשר נפל בבחינה, מתקיים בו ביום אכלך ממנו מות תמות, ומסתלק ממנו הנשמת חיים שבאפו.

וכאשר נפל בחטאו, נעשה באפיו במקום נשמת חיים, מקום של כעס, חרון אף, אש של קלקול, ונעשה בחינת מש"כ (ישעיה, נד, טז) חרש נפח באש, ר"ת בחן, והוא במקום ויפח באפיו נשמת חיים, נפיחה לעומת נפיחה, נעשה בו חרש נפח באש, וזה שכתוב בקללת אדה"ר בזעת אפך תאכל לחם, ויש להבין מדוע דוקא זעת אפך, ולהנ"ל ניחא, שזהו בחינת זיעה של חרש נפח שנופח באש, והבן.

וכנודע שמכח חטא אדה"ר נתגלגלו למצרים לתקן זאת. וכתוב (תהלים, קו, כב) נפלאות בארץ חם, נוראות על ים סוף. נפלאות בארץ חם, ר"ת בחן. ועי"ז נעשה שם תיקון לבחינה של קלקול. ונתקיים בהם מש"כ (שם, ס, יד) באלהים נעשה חיל (ר"ת בחן), והוא יבוס צרינו (המצרים)

כתב בערוך ערך בחנמל, וז"ל, (תנחומא וארא, ויהי ברד), יהרוג בברד גפנם ושקמותם בחנמל, בא חן מל, עכ"ל.

וקרוב לבחן, בחש. וכתב בערוך ערך בחש, וז"ל, א"ב, תרגום של ירושלמי בפסוק ויבא הביתה לעשות מלאכתו, ועל לביתא למבחש בפנקסי תושבציה, פירוש ענין חיפוש, עכ"ל. והבן שענין חיפוש ובחינה קרובים זה לזה, כעין בדיקה.

וכן בחש לשון עירוב, כמ"ש בערוך שם, וז"ל, (ברכות, לח), בוחשים את השתות, פירוש מערבין את השתות בימים ושותין אותו. פירוש אחר, נותן השתות שהוא קלי בכלי, ונותן בו חומץ ומערבבו שתי וערב, עכ"ל, עיי"ש. ודרך הדבר שכאשר בוחשים ומערבבים, ממשיכים ביד את הדבר, ועי"ז בודקים ובוחנים אותו אם נתערב כראוי, והבן.

ושורש תערוכת זו בקלקול, הוא עמלק, הנקרא כלב. וכלב דרכו לנבח, נבח - בחן, אותיות שוות. וכמ"ש ברד"ק (ספר השורשים, ערך נבח) וז"ל, צעקת הכלבים תקרא נביחה, עכ"ל. וכתב במחברת מנחם (ערך נבח) וז"ל, ולא נודע אם הנו"ן יסוד אם אין, עכ"ל.

ומזרעו של מנשה, נקרא אדם בשם נבח, כמ"ש (במדבר, לב, מב) ונבח הלך וילכד את קנת ואת בנתיה ויקרא לה נבח בשמו. ואמרו (בריייתא דסדר עולם, פרק ט) ונבח היה מן הנולדים

